

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 751

8. RUJNA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Aktivizam mladih

6

Počela nastava na hrvatskom jeziku u Monoštoru

Prvi odjel izvan Subotice

12

Bernadica Ivanković, predsjednica Hrvatske čitaonice Subotica, organizatora Etno kampa

Program za primjer i ponos

20

Pola stoljeća zajedničkog života Eve i Petra Pašića

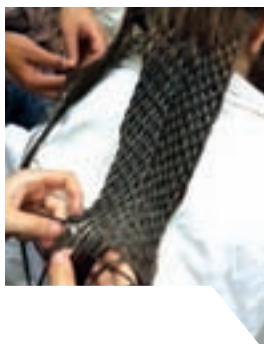
Svatovi o kojima će Monoštor još dugo divaniti

22

Predstavljanje *Leksikona Podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* u Lemešu

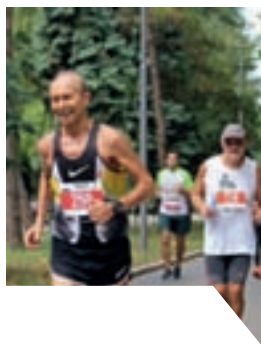
Knjižnice iz kojih se uči

32

U Baču održano 5. *Žensko tradicijsko češljanje Hrvatica u regiji*

Svako selo drugačije plete

45

Uspješno održan prvi *Subotički polumaraton*

Trčali kroz povijest

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,
Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Upis zbog kvalitete

Otpočela je još jedna školska godina nastave na hrvatskom jeziku. Šesnaesta po redu. Petnaest punih godina od osnovne i deset od prvih početaka srednje škole. Veliki jubilej. Obilježiti ćemo ga prikladno i proslaviti. No, ne samo proteklo vrijeme. Proslavit ćemo jer su roditelji prije petnaest godina govorili da će upisati svoje dijete u hrvatski odjel jer su Hrvati. Danas se sve više čuju riječi: »Upisat ću zbog kvalitete!«, »Upisat ću zbog ozračja!«. Nije li to razlog za slavlje? Pozitivna klima, ponos i zadovoljstvo nadišli su većinu strahova. Treba samo proviriti na jedan roditeljski sastanak i riječi će biti suvišne. Puna srca, osjećaj sigurnosti, zajedništva i ponosa. Osjećaji su često nemjerljiva stvar, no u ovom slučaju ih možemo i pretvoriti u brojke: broj prvaša od 2010., kada je započelo obrazovanje i u srednjim školama, pa do danas je gotovo dvostruko veći. Kada bismo ovdje ubrojili još i djecu iz vrtića, pa djecu koja pohađaju nastavu na srpskom, a slušaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, povećanje bi bilo značajno veće. Ove školske godine je nastavu na hrvatskom jeziku upisalo za trećinu više prvašića nego prošle godine! Pozitivno ozračje se širi. Pozitivna klima počinje zahvaćati šira područja. Monoštor je dokaz sinergije svih potrebnih strana, inicijative roditelja, djelatnika škole, HNV-a, te podrške od nadležnog ministarstva i školske uprave.

Petnaest godina trebalo je za riješiti pitanje udžbenika za nastavu na hrvatskom za osnovnu školu. Koliko god isprazno zvučalo, ali najveći dio nije bio do nas. Kada smo s Ministarstvom prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja i Zavodom za izdavanje udžbenika potpisivali prvi Memorandum 2016. rekli su: »Nemojte staviti toliko udžbenika, nemate kapacitete to i izvesti.« Sad ili nikada. Ne možemo i ne želimo čekati još petnaest godina. Ukoliko je netko pokušao, može samo zamisliti koliki je posao bio izraditi 26 udžbenika za godinu dana. Samo se tim baviti znači mjesecima ne spavati. Program izvannastavnih aktivnosti se skoro udvostručio. Maturalac, Dubrovnik, Zagreb, program profesionalne orijentacije u Benkovcu, Zagreb, ljetovanja na Cresu, Prviću, u Novom Vinodolskom... a tek planovi za ovu školsku godinu! Osigurali smo da udžbenici ove školske godine budu 1. rujna na školskim klupama. Negdje su udžbenici dočekali djecu na klupama, a negdje su udžbenici još uvijek čekali u knjižnici škole. Osiguranih 2,2 milijuna dinara utrošeno je na kupovinu udžbenika od strane HNV-a. No, žalost velika i povod za novom inicijativom bile su još uvijek prazne klupe srednjoškolaca. Svega nekoliko predmeta smo osigurali na hrvatskom jeziku, ali ideja postoji! Za iduću školsku godinu svim silama truditi ćemo se da ne ostanu prazne. Zasad je najvažnije da je opet upisano 30 gimnazijalaca, da im je u najvećem broju to bila prva želja te da je 24 učenika upisalo profile na hrvatskom jeziku u Politehničkoj srednjoj školi. Iz proračuna HNV-a osigurano je 1,5 milijun dinara za srednjoškolske karte, pojačati ćemo programe izvannastavnih aktivnosti za njih... Dokazali smo da su naša ustrajnost i zajedništvo jači od svih zapreka, pa i onih iz hrvatske zajednice, a ostaje nam još samo računati na strpljivost i vjeru da svake godine zaista može i više i bolje!

Jasna Vojnić,
savjetnica predsjednika HNV-a za razvojne projekte hrvatske zajednice

U hrvatskim odjelima 91 novi učenik

U ovoj školskoj 2017./18. godini u hrvatske odjele na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini upisan je ukupno 91 učenik, saznajemo u Hrvatskom nacionalnom vijeću.

Kada su u pitanju osnovne škole, podaci su sljedeći: OŠ *Matko Vuković* u Subotici (12), OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici (5), a odjel iste škole u Maloj Bosni (6), OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu (4), OŠ *Sveti Sava* u Subotici (3) i OŠ *22 oktobar* u Monoštoru (7).

Glede srednjih škola, u odjel općeg smjera na hrvatskom jeziku upisano je 30 učenika, a u odjel u Politehničkoj školi (tehničar tiska i tehničar dorade) 24 učenika.

D. B. P.

Prosvjed Srbije zbog paljenja *Novosti*

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije u ponedjeljak je pozvan otpravnik poslova Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu, kome je uručena prosvjedna nota povodom incidenta koji je nastao prilikom skupa Autohtone hrvatske stranke prava u Zagrebu, čije su pristaše zapalile primjerak samostalnog srpskog tjednika *Novosti*.

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije ocijenilo je da ovakav incident predstavlja primjer raspirivanja nacionalne mržnje i zastrašivanja pripadnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, te očekuje da se izvršitelji optuže i kazne po zakonu.

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije očekuje od nadležnih institucija Hrvatske u duhu očuvanja i daljeg razvijanja bilateralnih odnosa »da ubuduće spriječi ovakve skupove s izvjesnim krajem, a to je vrijeđanje predstavnika srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj i Srba u cjelini«, navodi se u prosvjednoj noti.

Poslije dvije godine održana sjednica MO DSHV-a Aleksandrovo

Mjesna organizacija DSHV-a Aleksandrovo održala je 1. rujna skupštinu MO koju su zatražili potpisani članovi iz razloga nerada mjesne organizacije kao i podružnice Subotica.

Izabrano je rukovodstvo mjesne organizacije DSHV-a Aleksandrovo u sljedećem sastavu: predsjednik **Ivan Tumbas**, dopredsjednik **Vladimir Perić** i članovi **Ilinka Vukoja**, **Ivan Seke-reš** i **Marinko Ivković**.

Na sjednici skupštine MO DSHV-a Aleksandrovo donijeta je sljedeća odluka:

»Subotička podružnica je u svojim dosadašnjih 27 godina postojanja služila za primjer drugim podružnicama stranke. Mjesna organizacija Aleksandrovo smatra da je nedopustivo da poslije izborne skupštine Podružnica potpuno obustavi s radom, te odgovornost snosi izabrana predsjednica. MO DSHV-a Aleksandrovo traži da se pitanje rukovodstva Podružnice Subotica

u najkraćem roku riješi, zakazivanjem skupštine Podružnice na kojoj će se razriješiti staro rukovodstvo, te izabrati novo«.

Ivan Tumbas, predsjednik MO DSHV-a Aleksandrovo

200 godina Kapele mira

Proslava 200. obljetnice izgradnje Kapele mira u Srijemskim Karlovcima bit će upriličena u petak, 8. rujna, svetom misom zahvalnicom koja počinje u kapeli u 17 sati (Ul. Karlovačkog mira bb, Srijemski Karlovci). Karlovački mir je mir sklopljen u Sri-

jemskim Karlovcima 26. siječnja 1699., između Austrije i njenih saveznika na jednoj strani i Turske na drugoj (na kraju Velikog bečkog rata 1683. – 1699.), uz posredovanje Engleske i Nizozemske. Pregovarači su se sastajali 36 puta i konačno odlučili da potpišu mir, na dvadeset godina, 15 minuta prije ponoći. Određene su nove granice između Austrije i Turske.

Na mjestu gdje je potpisan Karlovački mir u Srijemskim Karlovcima petrovaradinski franjevci su u nekadašnjoj vijećnici uredili bogomolju da bi karlovački katolici podigli 1817. današnju Kapelu mira. U njoj se slavi, kao patrona, Gospa od mira, a kapelom upravlja Srijemska biskupija. Kapela mira je vrhunsko spomen-obilježje početka procvata moderne kršćanske Europe. Jedna je od nekoliko monumentalnih turističkih atrakcija Srijemskih Karlovaca.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) obavljaju:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Skladište kemikalija«, na katastarskoj parceli 36153/1 KO Donji grad (46.064346°, 19.686361°), nositelja projekta IMLEK AD, Industrijsko naselje bb, Padinska skela, Beograd. Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-266-2017.pdf

Vučić: Nemamo pretenzija prema BiH

poštuje« ali kako Srbija nema nikakvih teritorijalnih pretenzija prema BiH.

»Nemamo nikakvih pretenzija prema BiH kao što to očekujemo od BiH i svake druge države prema teritoriju Republike Srbije. I točka«, kazao je Vučić, ističući kako se Beograd ni na koji način ne želi miješati u unutarnje probleme BiH a načelno podupire svaki dogovor tri konstitutivna naroda.

Srbijanski je predsjednik u intervjuu *Avazu* ponovno odbio prihvatiti kvalifikaciju kako je u Srebrenici 1995. godine počinjen genocid nad Bošnjacima. Kazao je kako je »faktilno stanje« da su ljudi pobijeni a ostalo su »pravne činjenice« o kojima svatko ima svoje mišljenje.

Vučić je odbacio optužbe kako najavljeno donošenje deklaracije o položaju srpskog naroda u regiji ima bilo kakve političke konotacije ustvrdivši kako je riječ samo o nastojanjima da se očuva nacionalni kulturni identitet Srba i njihov jezik.

»Mi gubimo jezik. Danas u Hrvatskoj, prema njihovom popisu u kojemu se veliki broj ljudi ne smiju izjasniti kao Srbi, imamo 186 tisuća Srba a od toga njih 55 tisuća govori srpski. A kojim jezikom govori ostala 131 tisuća? Nama nestaje ćirilica, nikoga to ne ugrožava, ljudi, samo hoćemo sačuvati svoj nacionalni identitet«, Vučićovo je pojašnjenje razloga za donošenje deklaracije najavljeno za studeni, što je već potaknulo usporedbe s Memorandumom SANU-a iz druge polovice 80-ih godina prošlog stoljeća koji je poslužio kako idejni i politički okvir za pokušaj **Slobodana Miloševića** da na razvalinama bivše Jugoslavije stvori veliku Srbiju.

(Hina)

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** upozorio je kako bi bilo kakav sukob ili nestabilnost u Bosni i Hercegovini imao ozbiljne posljedice po stanje u cijeloj regiji, iznoseći ocjenu kako stoga i njegova zemlja kao i Hrvatska moraju učiniti sve kako bi se izbjegao takav razvoj zbivanja, prenio je u srijedu sarajevski *Dnevni avaz*.

Uoči dolaska u dvodnevni službeni posjet BiH, kamo po prvi puta odlazi u ulozi srbijanskog predsjednika, Vučić je kazao kako mu je očuvanje mira i stabilnosti BiH »misao s kojom uvijek završi«.

»Što god se dogodilo u BiH nema više nikakve stabilnosti i mira u regiji. To je jasno svima«, kazao je Vučić dodajući kako eventualni sukobi u BiH ne bi mogli ostati na razini nekog lokalnog ili ograničenog incidenta.

Kazao je kako je stoga zajednička odgovornost i Srbije i Hrvatske kao i svih Hrvata, Srba i Bošnjaka da se takvo što ne dopusti, obećavši istodobno u ime vlasti u Beogradu kako će one učiniti sve da tako i bude. Na pitanje zašto onda tolerira predsjednika Republike Srpske **Milorada Dodika** koji u njegovoj nazočnosti otvoreno govori o tome kako će taj entitet i Srbija jednog dana biti jedinstvena država, Vučić je kazao kako Dodika »veoma

Oštećena ograda Kalvarije

Usrijedu izjutra desila se prometna nezgoda u kojoj je oštećen dio ograde Kalvarije u ulici kod Bajskog groblja u Subotici. U nezgodi je srušeno oko četiri metra ograde. Kako neslužbeno saznajemo, vozaču kamiona je pri manevriranju blokirao volan te je uletio u ogradu tog vjerskog objekta. Vozač se samoinicijativno prijavio Policijskoj upravi Subotica, a pripadnici policije obavili su očevid. Kalvarija kod Bajskog groblja je u nadležnosti Župe Isusova Uskrsnuća u Subotici.

Počela nastava na hrvatskom jeziku u Monoštoru

Prvi odjel izvan Subotice

U Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru 1. rujna prvi puta u školske klupe sjelo je 26 prvašića. Među njima je i šestoro prvašića koji su upisani u odjele na hrvatskom jeziku. Prvi su to prvašići koji će u Zapadnobačkom okrugu pohađati kompletnu nastavu na hrvatskom, koja se prvi puta organizira u nekoj školi izvan Grada Subotice.

Malena **Milica Šarković** na prvi školski sat došla je zbunjena, ali zna: u školi će učiti slova, matematiku, bolje će upoznati svijet u kome živi i imati puno drugara. Toliko smo uspjeli doznati od stidljive Milice, curice iz prve školske klupe koja je radoznalo listala nove školske knjige, nestrpljiva da vidi što to sve u njima ima. Njena majka **Ružica** kaže da su se za upis u odjel na hrvatskom jeziku odlučili jer je to odjel s manje djece, pa se samim tim s djecom može i više raditi.

»Odlučili smo da probamo i nadamo se da će se Milica dobro uklopiti, da će sve biti u redu«, kaže majka Ružica.

Odjel ovih malih prvašića vodit će učiteljica **Elena Brdar**, kojoj je ovo prvi puta da je u razrednoj nastavi, jer je do sada pre-

davala izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. »Pohađala sam nekoliko seminara u Hrvatskoj koji se organiziraju za nastavnike. Prihvaćanje ovog odjela za mene je velika čast, ali i veliki izazov. Imam šestoro prvašića i raditi u jednom manjem odjelu velika je prednost jer se može ponaosob prići svakom đaku i nadam se da ćemo uspješno odraditi četiri godine koje su pred nama«, kaže učiteljica Elena.

Pomoć HNV-a

Prvom školskom satu prisustvovali su predstavnici hrvatske zajednice, Konzulata u Subotici i Školske uprave.

»Ovo je prvi odjel na hrvatskom jeziku u nekoj školi izvan Grada Subotice. Ovdje u Monoštoru već dugi niz godina učenici pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i meni je iznimno drago i čestitao sam i djeci i roditeljima što danas u Monoštoru imamo i odjel na hrvatskom jeziku. U Zapadnobačkom okrugu postoje uvjeti da se i u Sonti pokrene

Monoštor je prvo mjesto poslije Grada Subotice gdje je organizirana nastava na hrvatskom jeziku * Na prvom školskom satu prvašići su dobili kompletne udžbenika* U klupama šestoro prvašića

Tema

nastava na hrvatskom jeziku i nadam se da bi za narednu školsku godinu nešto slično mogli učiniti i u Sonti», kazao je predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** koji je prvašićima uručio kompletne udžbenika.

»Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s vladama Hrvatske i Srbije osiguralo je besplatne udžbenike. Tek ove godine uspjeli smo kompletirati set naslova i za kompletno školovanje u osnovnoj školi svi udžbenici su osigurani. Ove godine dali smo i mali prilog roditeljima, a to je bon od 10.000 dinara kao pomoć za kupovinu školskog pribora. Za nas je iznimno važno da se pohađa nastava na hrvatskom jeziku, jer se na taj način od najranijih dana njeguje svoj materinski jezik, pripadnost hrvatskom narodu. Ono što je još značajnije jeste što su u ove udžbenike, koji su po nastavnom planu i programu Srbije, ugrađeni i sadržaji koji svjedoče o prisustvu i kulturi Hrvata na ovim prostorima. Dakle, djeca će imati prigodu o svom narodu saznati više nego što bi mogli imati pohađajući nastavu na srpskom jeziku«, kazao je Sarić Lukendić.

Potica za Sontu

»Naša školska uprava koja pokriva dva okruga – Zapadnobački i Sjevernobački – je školska uprava u kojoj se nastava, osim na hrvatskom organizira i na mađarskom, slovačkom i rusinskom jeziku. Danas prvi puta u Zapadnobačkom okrugu kreće nastava na hrvatskom. Istaknuo bih dobru suradnju s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice. Zajedničkim dogovorom osigurali smo sredstva za ovaj odjel. Iako je zakonski minimum

za otvaranje odjela 15 učenika kada su u pitanju nacionalne zajednice, otvaraju se odjeli i s manjim brojem đaka«, kaže načelnik Školske uprave Sombor **Borislav Stanićkov**.

»Nadamo se da je ovo dobar poticaj za Sontu, koja bi također po mojim saznanjima mogla ići u ovom smjeru i naredne školske godine otvoriti odjel na hrvatskom jeziku. Ovo je jedan mali korak i nadam se da će kroz nekoliko godina ovakvi događaji postati potpuno normalni. Djeca su najvrjednije što svaki narod ima, pa je i obrazovanje na materinskom jeziku ono najvrjednije što se može pružiti«, kazao je generalni konzul Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**.

Prvom školskom satu prisustvovao je i zastupnik u republičkoj Skupštini, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

U Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru od školske 2005./06. učenici pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i svake školske godine za njega se opredijeli polovica monoštorskih đaka.

Z.V.

Umrežavanje i osnaživanje mladih

Sudionici konferencije istaknuli su kako ih je ovaj trodnevni susret i sadržaji koje su imali prilike čuti motivirao da pronađu načina kako bi dali doprinos nacionalnoj zajednici iz koje potječu

Mladi u društvenom životu hrvatske zajednice u Srbiji – povijest, stanje i perspektive bio je naziv konferencije koja je protekloga vikenda održana u Tavankutu, u organizaciji Udruge građana *Hrvatski Majur*. Konferencija je okupila dvadesetak sudionika, mladih iz različitih dijelova Vojvodine.

Kako ističu organizatori, cilj konferencije je bio da se na učinkovit i cjelovit način pomogne povezivanju mladih iz hrvatske

Od povijesti do politike

Konferenciju je otvorio povjesničar dr. sc. **Mario Bara** izlaganjem na temu *Hrvati u Vojvodini – povijesna ishodišta i procesi*, u kojem je govorio ne samo o najbrojnim hrvatskim subetničkim skupinama kao što su Bunjevci, Šokci i srijemski Hrvati, nego i o manje poznatim skupinama – Hrvatima u Banatu, Dalmatin-

Darko Baštovanović, Mladen Petreš, Miloš Aleksić i Ivan Sabolić

Tomislav Žigmanov i Dragan Muharem

nacionalne zajednice u Srbiji i Vojvodini, te da se na odgovarajući način pridonese jačanju kapaciteta mladih aktivista i aktivistica uključenih u društvene i političke djelatnosti unutar hrvatske zajednice. Važno je, kako dodaju, i da se mladi unutar hrvatske zajednice upoznaju s kompleksnim procesom EU integracija te da im se predstavne načini kako oni mogu što bolje i kvalitetnije očitovati interes svoje zajednice i biti uključeni u ovaj kompleksni proces. Konferencija je poslužila i da se mladi upoznaju s aktualnim položajem Hrvata u Srbiji, kao i s problemima s kojima se pripadnici hrvatske zajednice susreću prilikom ostvarivanja svojih ljudskih i manjinskih prava.

cima, Hercegovcima itd., odnosno svim skupinama koje danas tvore hrvatski narod u Vojvodini. Predsjednik UG *Hrvatski Majur* **Mladen Petreš** iznio je svoje viđenje angažiranosti mladih u hrvatskoj zajednici, navodeći razloge zbog kojih bi se oni trebali snažnije uključiti u život svoje zajednice i dati svoj doprinos njezinom boljitku. Vlač. **Dragan Muharem** i narodni zastupnik **Tomislav Žigmanov** u svojim su izlaganjima ukazali na neophodnost većeg angažiranja mladih na različitim područjima – kulture, politike, znanosti, duhovnosti... Poruka je bila da mladi pronađu ono što je za njih važno i što ih inspirira, te da u tim područjima daju vlastiti doprinos.

EU izazovi i prilike

Među predavačima je bio i ministar savjetnik **Ivan Sabolić** iz Veleposlanstva Hrvatske iz Beograda. Prisutnima je približio aktualnu europsku politiku za mlade, te je govorio o iskustvima Hrvatske kada su u pitanju europske integracije i angažman mladih ljudi u tom procesu. **Miloš Aleksić** iz Europskog pokreta u Srbiji govorio je o iskustvima te udruge u radu s mladima, na upoznavanju s Europskom unijom, njezinim institucijama, politikama, procesima i vrednotama na kojima počiva. Naglasio je i da je glavna misija Europskog pokreta da razbija negativne predodžbe o Europskoj uniji, te da širu javnost i mlade upozna sa svim benefitima članstva Srbije u europskoj obitelji. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća govorio je **Darko Baštovanović** s naglaskom na to što proces europskih integracija donosi hrvatskoj manjini u Srbiji. Istaknuo je i da su upravo manjinske zajednice danas te koje najviše nade polažu u EU te da su hrvatske manjinske institucije jedne od najaktivnijih u procesu pristupanja.

Osobna iskustva

Književnica i novinarka **Željka Zelić** govorila je o iskustvu studiranja u Hrvatskoj, povratku u Srbiju te mogućnostima da se stečena znanja i vještine vane po mogućstvu kasnije stave u funkciju vlastite zajednice. Naglasila je da je problem to što se mladi nakon školovanja vane ne žele vratiti, te da treba osmisliti politike koje bi dale poticaj mladima da se kasnije više aktiviraju u svojoj zajednici. Urednik časopisa za mlade *Kužiš* **Davor Bašić Palković** govorio je o značaju medija u edukaciji i poticanju mladih na aktivnije sudjelovanje u društvenom životu, dok je povjesničar **Vladimir Nimčević** govorio o značaju angažmana mladih u različitim znanstvenim disciplinama, te je naglasio da je on kao povjesničar upravo najviše bio zainteresiran za svoju lokalnu sredinu i istraživanje mjesne povijesti svoje zajednice.

Motivirajuće poruke

»Ovakve teme, ovakvi seminari, pa čak i regionalne škole postoje u drugim državama. Svakako je vrlo ohrabrujuće što se ovoliki broj mladih odazvao. Mislim da je dobro što je ideja potekla od udruge *Hrvatski Majur*, a da su Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pružili potporu ovom seminaru. Iskreno se nadam da će se i u budućnosti isti ovakvi ili slični seminari organizirati«, kaže Darko Baštovanović iz HNV-a.

»Mi iz Europskog pokreta širimo znanja o Europskoj uniji, što mladi dobivaju ulaskom njihove zemlje u EU, koje se otvaraju mogućnosti školovanja, rada, putovanja, fondova... Mislim da je odlično što su mladi iz hrvatske zajednice napravili ovakav jedan skup s raznim predavačima. Drago mi je da se hrvatska zajednica, a i mladi u njoj aktiviraju«, izjavio je **Miloš Aleksić** iz Europskog pokreta u Srbiji.

»Želio sam uputiti mladima poruku i motivaciju da u ovoj situaciji, kada je nekako najlakše povući se, apatija i rezignacija nisu put, da nije put povinovati se i spustiti glavu. S druge strane, nije put ni dezerterstvo, otići i reći mene politika ne zanima. Najbolji put je zauzetost, jer smatram da oni imaju čime obogatiti svoju zajednicu i društvo u cjelini«, kaže vlč. Dragan Muharem.

Što se zaključaka seminara tiče, mladi su se složili da je nužno i ubuduće organizirati ovakve konferencije te slične seminare i edukacije. Izrazili su zadovoljstvo što su imali prilike više upoznati povijest svoje nacionalne zajednice ali i aktualna postignuća te probleme s kojima se njezini pripadnici suočavaju. Složili su se da ih je seminar motivirao na pronalaženje načina kako bi dali doprinos zajednici iz koje potječu. Kao posebno područje interesa pokazala se tema studiranja u Hrvatskoj ili nekoj drugoj EU državi, ali i tema povratka te primjene stečenih znanja u vlastitoj sredini.

I. Dulić

Deset naslova u užem izboru za nagradu *Emerik Pavić*

Povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za izbor najbolje knjige godine, koja će dobiti nagradu koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz XVIII. stoljeća **Emerika Pavića**, održalo je 29. kolovoza svoju drugu ovogodišnju sjednicu. Povjerenstvo, u sastavu **Ljubica Vuković-Dulić** kao predsjednica te članovi **Dario Španović** i **Željka Zelić**, odlučilo je od 29 naslova u užu izbor za najbolju knjigu objavlvenu tijekom 2016. godine Hrvata u Vojvodini uvrstiti njih deset, priopćeno je iz ZKVH-a.

Prema odluci povjerenstva, u užu izbor ušle su sljedeće knjige:

1. **Rudić, Blaženka:** *Povratak iskonu*, Katoličko društvo *Ivan Antunović* i sestre dominikanke, Kongregacija svetih anđela čuvara, Subotica, 2016., 62 str. – naklada 500.
2. *U beskrajima zemlje i neba: antologija pjesništva Hrvata u Vojvodini na prijelazu tisućljeća* [urednik **Tomislav Žigmanov**], Hrvatska riječ, Subotica, 2016., 137 str. – naklada 500.
3. *Suvremena vojvođansko-hrvatska priča* [urednik **Vladan Čutura**], Hrvatska riječ, Subotica, 2016., 132 str. – naklada 500.
4. **Mađer, Miroslav Slavko:** *Izabrana djela: Izabrana proza II.*, Društvo hrvatskih književnika – Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2016., – naklada 500.
5. *Misaona popudbina Tome Vereša: zbornik radova s međunarodnog filozofsko-znanstvenog skupa: (14 - 16. prosinca 2012)*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., 239 str. : fotogr. – naklada 500.
6. **Stantić, Ante:** *Otajstvom Isusova djetinjstva do mistike: ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića*, Karmelska izdanja, Katoličko društvo *Ivan Antunović* i Vicepostulatura sl. Božjega o. Gerarda Tome Stantića, Subotica – Zagreb, 2016., 364 str. – naklada 1.000.
7. **Černelić, Milana:** *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti*, Filozof-

ski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF press, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2016., 264 str.

8. **Šeremešić, Marija:** *Bile riči: rječnik govora Monoštora: (vrijeme pedesetih godina prošloga stoljeća)*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2016., 119 str. – naklada 500.

9. *Urbani Šokci 10: Šokačko bunjevačko pamćenje vode*, priredile **Helena Sablić Tomić, Vera Erl i Ružica Pšihistal**, Šokačka grana Osijek i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Osijek – Subotica, 2016., 345 str. – naklada 300.

10. **Kuntić, Kalman:** *Pravni fakultet u Subotici: 1920.-1941.*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2016., 120 str.: ilustr. – naklada 500.

Nagrada *Emerik Pavić* za najbolju knjigu 2016. godine bit će svečano uručena 20. listopada u okviru manifestacije *Dani Balinta Vujkova: dani hrvatske knjige i riječi*. Osim plakete i diplome, nagrada će imati i svoj novčani iznos.

ZKVH

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nostelj projekta JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja istražno-eksploatacijskog bunara B-27/II/17 na VZI u Subotici« zaveden pod brojem IV-08/I-501-340/2017, a koji se planira na katastarskim parcelama 23862; 23863; 23864 KO Stari grad, u Subotici. (46.1238511 ; 19.6245144).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Sastanak u povodu manifestacije *Srijemci Srijemu*, održan u Golubincima

Šarolik program i veći broj udruga

Manifestacija *Srijemci Srijemu*, peti put zaredom, ove godine bit će održana u subotu, 16. rujna, u 19 i 30 sati, u Centru za kulturu u Staroj Pazovi. Nakon Srijemske Mitrovice, Šida, Rume i Novog Sada, ovogodišnji domaćin manifestacije bit će HKPD *Tomislav* iz Golubinaca. Svi detalji oko održavanja manifestacije, tehničkih uvjeta i programa dogovoreni su na sastanku hrvatskih udruga iz Srijema, koji je održan 30. kolovoza u Golubincima. Manifestaciju zajedno organiziraju Hrvatsko nacionalno vijeće i HKPD *Tomislav*, uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i uz medijsko pokroviteljstvo NIU *Hrvatska riječ*. Kako je dogovoreno na sastanku, u programu će, osim domaćina, sudjelovati udruge iz Srijema: HKPD *Matija Gubec* iz Rume, HKC *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, HKD *Šid* iz Šida, HKD *Ljuba*, Društva hrvatske mladeži Zemuna, Zajednica Hrvata Zemuna – knjižnica i čitaonica *Ilija Okruglić*, Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina, dok će kao gosti nastupiti HKC *Bunjevačko kolo* – ogranak u Žedniku te članovi Hrvatske čitaonice Subotica. Osim njih, ove godine u Srijemu će se prvi puta predstaviti i recitatori, pjesnici, a jedna od novina bit će predstavljanje rukotvorina članova kreativne radionice *Fischer* iz Surčina.

Tradicijski elementi

Manifestacija *Srijemci Srijemu* prvi je puta organizirana 2013. godine u Srijemskoj Mitrovici. Glavna ideja je da se kroz nju objedine sve kulturne srijemske udruge kako bi na jednom mjestu prikazali vlastita kulturna postignuća:

»Cilj ovakvih manifestacija je da publici u onom mjestu u kojem se održava ova vrsta manifestacije predstavi ono najbolje što hrvatske udruge rade tijekom godine. Ove godine su se udruge dogovorile da će predstaviti vrlo šarolik program. To znači da će se, osim folklora, predstaviti izvanredni tamburaški sastavi, ali i zborovi koji su i poznati po svom kvalitetnom izvođenju skladbi, kako hrvatskih tako i drugih autora, a da ne kažem kada se začuje ovdje klapska pjesma da to onda nešto znači. Ove godine prvi puta će se pojaviti i pjesnici recitatori koje do sada u Srijemu nismo čuli, a prvi puta će se predstaviti članovi udruge iz Surčina sa svojim rukotvorinama. Veoma će biti zastupljeni tradicijski elementi i ova priredba će, kao i prethodnih godina, pokazati da se udruge čitave godine pripremaju za svoj nastup. Vjerujem da će publika uživati i da će nakon ove manifestacije izaći veseli i da će kazati da hrvatske udruge odlično rade svoj posao, kako na očuvanju svoje tradicije, tako i nacionalnog identiteta«, ista-

knula je menadžerica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Veći broj udruga

Hrvatsko nacionalno vijeće jedno je od organizatora ove važne manifestacije za Hrvate u Srijemu: »Kao i prijašnjih godina HNV pruža svu logističku podršku organizaciji ovakve manifestacije i potiče sve naše udruge iz Srijema da se aktivno uključe kako u organizaciju manifestacije, tako i u samu pripremu programa kojim će na kvalitetan način predstaviti hrvatsku kulturu no naslijeđe u Srijemu. Drago mi je da iz godine u godinu imamo sve više udruga koje nastupaju na manifestaciji i samim tim se i program produljuje. Time se pokazuje da hrvatska kultura u Srijemu ima neku perspektivu i da je broj članova sve veći. Pohvalio bih ovom prilikom hrvatsku udruhu iz Surčina i potaknuo bih da i dalje nastave tako uspješno raditi, a imat će priliku ove godine i predstaviti nam se«, ističe član IO HNV-a zadužen za područje kulture **Zlatko Načev**.

Dvije manifestacije u jednoj

Ovogodišnja manifestacija u Golubincima bit će održana u okviru tradicionalne manifestacije u tom srijemskom mjestu, *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara*:

»Golubinčani, kao inače dobri domaćini, potrudit će se da budu dobri domaćini. Ova manifestacija je do sada dostigla veliki nivo kako u Rumi tako i u Petrovaradinu, a mi ćemo se potruditi da barem taj nivo dostignemo. Osigurali smo sve tehničke uvjete, a na udrugama je da pokažu što su radili tijekom čitave godine. Manifestaciju *Srijemci Srijemu* uklopili smo u našu tradicionalnu manifestaciju *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara*, koja inače traje tri dana. Ove godine, prvog dana te manifestacije u petak, 15. rujna, bit će održana poetsko-tamburaška večer, na kojoj uvijek predstavljamo nekoga od mladih pjesnika. U subotu, 16. rujna, bit će održana manifestacija *Srijemci Srijemu*, na kojoj ćemo se veseliti i pjevati baš kao što je naš **Ilija Žarković** znao raditi. U nedjelju, 17. rujna, bit će prikazana predstava škole *Pepo Krsto* iz Surduka. Iskreno se nadam da će gosti uživati, a mi ćemo se potruditi da budemo dobri domaćini«, rekao je predsjednik HKPD-a *Tomislav* **Vlatko Čačić**.

Financijsku podršku održavanju ove manifestacije pružilo je i Veleposlanstvo Republike Hrvatske.

S. Darabašić

Bernadica Ivanković,
predsjednica Hrvatske čitaonice Subotica, organizatora Etno kampa

Program za primjer i ponos

Bliži se kraj ljeta, razdoblja u godini rezerviranog za odmor i putovanja. Međutim, kada je riječ o hrvatskoj zajednici u Vojvodini, za mnoge njezine članove ljetni mjeseci znače dodatni angažman po pitanju organiziranja i održavanja brojnih događaja i manifestacija. Tako je kraj kolovoza, već više godina unazad, u znaku, možemo slobodno reći, najpopularnijeg višednevnog događaja za djecu – Etno kampa. Ove godine on je održan jubilarni deseti put i najmanje što je zaslužio tim povodom jeste da nam za naš tjednik o njemu kaže nešto više **Bernadica Ivanković**, predsjednica Hrvatske čitaonice Subotica, u čijoj se organizaciji on održava od 2008. godine.

 Podsjetite naše čitatelje kako se krenulo s organizacijom i održavanjem Etno kampa?

Etno kamp je osmislila i pokrenula 2008. godine tadašnja predsjednica Hrvatske čitaonice profesorica **Katarina Čeliković**. Cilj je bio da djeca kvalitetno i u zajedništvu provedu dio raspusta te da u kampu nauče ponešto o svojoj tradiciji, jeziku i baštini, ne izostavljajući i suvremene, djeci interesantne teme. Nakon uspješnog prvog Etno kampa organiziran je i drugi koji je okupio ekipu. Uz mene, pridružile su mu se i učiteljice **Sanja Dulić** i **Marina Kovač** te odgojiteljica **Dajana Šimić**, kao i nekolicina voditelja određenih radionica koji su se smjenjivali u

Etno kamp je osmišljen da na edukativan, prijemčiv i djeci interesantan način radi na očuvanju nacionalne svijesti kod djece još od najranije dobi* Danas je Etno kamp postao brend po kojem mnogi usklađuju svoje godišnje odmore* Raditi s djecom je veoma zahtjevno, ali i divno. Potrebno je naučiti osluškivati njihove potrebe i interesiranja* Bilo je i nekoliko poziva roditelja drugih nacionalnosti za uključivanje njihove djece u rad Etno kampa

ovisnosti o temi. Danas je Etno kamp postao brend po kojem mnogi usklađuju svoje godišnje odmore. Broj djece je dostigao vrhunac (oko 85), preko kojeg ne smijemo ići ako želimo kvalitetan program. Broj volontera koji djeluju u njemu se desetostruko povećao (oko 50), što govori da je kamp prihvaćen i od djece i odraslih.

Kakva je njegova koncepcija?

Etno kamp je osmišljen da na edukativan, prijemčiv i djeci interesantan način radi na očuvanju nacionalne svijesti kod djece još od najranije dobi. Organizira se uvijek posljednjeg punog tjedna u kolovozu i kao priprema za školu i obveze koje dolaze. Tijekom pet dana, koliko traje, djeca uz svoje animatore uče razne vještine kroz različite kreativno manualne radionice. Tako smo do sada s djecom heklali, šlingovali, radili u tehnici slame,

šivali, izrađivali različite uporabne predmete, ali i ukrase, nakit i slično. Osim toga, organiziraju se i druge radionice – folklorna, tamburaška, dramska, recitatorsko-voditeljska, tradicijskog pjevanja i modernog plesa. Važan segment Etno kampa jesu duhovni programi koji se sastoje od različitih radionica, pjevanja duhovnih pjesama te svete mise koju svake godine imamo u kampu. Već šestu godinu imamo i kuharsku radionicu gdje sami spremamo sebi obrok za taj dan, odnosno kuhamo neko tradicijsko jelo. Trudimo se povremeno s djecom obraditi neki običaj, obući narodnu nošnju te naučiti ponešto o hrvatskim velikanima ako imamo neki važan jubilej. Ponosni smo na dramsku radionicu koja tijekom pet dana iznjedri pravu predstavu čiju praiizvedbu priređujemo na završnoj priredbi. Organiziramo i jednodnevni izlet, svaki puta u drugo okolno mjesto kako bismo upoznali i druga mjesta, ali i družili se u organiziranim igricama, što je također jedan od važnih segmenata kampa. Trudimo se da neke od radionica budu ekološke, odnosno da koristimo reciklirane materijale kako bismo osvijestili djecu koliko je važno čuvati okoliš. Svake godine djeca nauče ponešto iz tradicijske baštine, a na kraju sve to predstave svojim roditeljima i gostima na završnoj priredbi. Istodobno se organizira i izložba dječjih uradaka nastalih u kampu. Trudimo se da sva djeca jednako sudjeluju u priredbi, bilo kao voditelji, solisti, recitatori, glumci, kako bismo ih ohrabрили u njihovom budućem javnom nastupu.

 Predsjednica ste Hrvatske čitaonice od 2010. što znači da ste glavna akterica u ovoj dječjoj etno priči već osam godina. Jesu li uvedene neke novine u ovaj događaj, konkretno i u ovaj jubilarni Etno kamp?

Svake godine, nekoliko mjeseci prije Etno kampa, organizira se prvi sastanak volontera i voditelja radionica gdje dogovaramo njegove okvirne teme koje kasnije detaljnije razrađujemo i pripremamo. Trudimo se uvijek biti aktualni, pa čak i kod tradicijskih elemenata. Ove godine najveća novina je bila ta da je došlo do smjene generacija. Veliki broj djece koja su godinama sudjelovala u kampu su porasla pa su ih zamijenila manja djeca

kojima smo se morali prilagoditi sukladno dobi, ali i interesiranju. No, mnogi od mladih koji su prerasli kamp nisu htjeli izaći iz njega te su nam se prijavili kao volonteri, što nam je bila potvrda da dobro radimo.

HR Iz godine u godinu sve je veći broj zainteresirane djece za sudjelovanje u kampu. U čemu je tajna vašeg uspjeha?

Raditi s djecom je veoma zahtjevno, ali i divno. Potrebno je naučiti osluškivati njihove potrebe i interesiranja. Djeca su veoma zahvalna i iskrena, ona višestruko uzvraćaju za sve dobiveno svojom kreativnošću, emocijama i energijom. To je posebno vidljivo i u Etno kampu. Tako smo, vodeći se potrebama i željama djece, došli do današnjeg koncepta Etno kampa. Sve što radimo trudimo se da bude na njima prijemčiv način. Uvijek tražimo poveznicu sa suvremenim kako bi sve lakše usvojili. Obavezno nudimo dovoljno vremena i za igru, naravno organiziranu, kako bi zajedništvo koje želimo postići moglo doći do izražaja. Broj djece je godinama rastao. Od prvog kampa, kada je u njemu sudjelovalo 20-ero djece, do ovogodišnjeg desetog, kada je bilo 85-ero mališana. Također, s velikom radošću želim istaknuti kako se proširuje broj djece iz susjednih sela koja svakodnevno dolaze u kamp. Mnogi roditelji koji ne žive više u Subotici planiraju svoj godišnji odmor i dolazak u rodno mjesto baš u vrijeme kampa kako bi njihova djeca mogla sudjelovati u njemu. Tako smo do sada imali prijatelje iz Beograda, Novog Sada, Zagreba, Osijeka, Hvara i iz Španjolske.

HR Organizator Etno kampa je Hrvatska čitaonica, ali bez pomoći brojnih sponzora i dobrovoljaca, ne bi bio ovako uspješan. Tko sve pomaže?

Etno kampa ne bi bilo u ovakvom obliku da nema velikog broja volontera, animatora i voditelja radionica koji dragovoljno i nesebično daruju svoje slobodno vrijeme te s velikom ljubavlju rade s djecom. Svatko od njih je podjednako važan dio ovog prekrasnog mozaika, bilo da je u kampu boravio nekoliko sati, jedan dan ili tijekom cijelog kampa. Svačija uloga je značajna, bilo da je sudjelovao u osmišljavanju kreativno-manualnih radionica, pomagao u njihovoj realizaciji, igrao se s djecom koja su manja i čija je koncentracija bila kraća od predviđenog vremena za radionicu ili je boravio u kuhinji, čistio i pripremao užinu za djecu. Veoma su nam značajni i brojni donatori koji sukladno svojim mogućnostima pomažu realizaciju Etno kampa, bilo u novcu, robom ili uslugom. Svima veliko i od srca hvala. Bilo bi lijepo nabrojati sva imena ovih divnih ljudi ali je to nemoguće zbog nedostatka prostora, jer samo volontera ima više od 70, od kojih u svakom kampu sudjeluje njih 50-ak. Već nekoliko godina Etno kamp se realizira uz logističku potporu Gradske knjižnice Subotica na čemu smo im mnogo zahvalni.

HR Mjesto održavanja Etno kampa nije uvijek bilo isto. Pretstavljam da to ima veze s brojem zainteresirane djece.

Prvi Etno kamp je okupio 20-ak djece i održan je u Hrvatskoj čitaonici. Svaki naredni imao je sve veći broj sudionika te smo bili prinuđeni pronaći veći prostor za svu zainteresiranu djecu. Župnik župe sv. Roka u Subotici vlč. **Andrija Anišić** nam je rado ustupio prostor župe gdje smo održali nekoliko etno kampova. Broj djece je i dalje rastao, a i vremenski uvjeti koji su često bili nepredvidivi, od velike vrućine do kiše, natjerali su nas da potražimo drugu lokaciju. Trenutačno se Etno kamp, drugu godinu

zaredom, održava u Domu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini gdje imamo dovoljno natkrivenog prostora da istodobno možemo realizirati deset radionica, kao i dvorište za ostale sportske i zajedničke aktivnosti. Ovim putem još jednom javno zahvaljujem našim dosadašnjim domaćinima koji su nam do sada ustupali svoj prostor – vlč. **Andriji Anišiću** i **Tomislavu Žigmanovu**, kako bismo kvalitetno mogli realizirati program Etno kampa.

HR Je li se razmišljalo o uključivanju djece drugih nacionalnosti, makar kad je završna priredba u pitanju?

Ne isključujemo ovu mogućnost. Mada već sada djelomično ispunjavamo ovaj zadatak. Naime, u kampu svake godine imamo i nekolicinu djece iz nacionalno mješovitih brakova. Njih roditelji dovode u kamp kako bi ponešto naučila o svojoj baštini i običajima te kako bi govorila hrvatski jezik, odnosno »divanila«
bunjevački. Bilo je i nekoliko poziva roditelja drugih nacionalnosti za uključivanje njihove djece u rad Etno kampa.

HR Ove godine u Plavni je održan I. Etno kamp, po uzoru na onaj u Subotici. Kako je prošao i planira li se njegovo održavanje i u drugim vojvođanskim mjestima?

Unazad nekoliko godina u svakom Etno kampu sudjeluje i po neko dijete iz drugih mjesta u Vojvodini. Tako smo do sada ugoštili sudionike iz Plavne, Lemeša, Novog Sada i Beograda koji su bili oduševljeni te su naravno poželjeli da ovakav kamp postoji i kod njih. Model Etno kampa Hrvatske čitaonice je model koji se lako može primijeniti i u drugim sredinama. Posebice sada nakon deset godina kada imamo bogato iskustvo u različitim situacijama. Poželjeli smo pomoći da se ovakva druženja djece organiziraju i u drugim mjestima Vojvodine te smo skupa s HKUPD-om *Matoš* u Plavni organizirali prvi Etno kamp, od 6. do 8. srpnja. Vjerujemo da ovo neće biti pojedinačni slučaj, da će kamp u Plavni biti ponovljen i naredne godine te da će se ova klica proširiti i u drugim mjestima.

HR Etno kamp je, barem po mom mišljenju, veoma dobar ovakav kakav je. Ali poznajući Vas, vjerujem da možemo očekivati novine i u budućnosti...

Bilo bi lijepo kada bismo mogli kamp pretvoriti u cjelodnevni boravak djece s noćenjem. To bi bila nova razina kampa, ali i poseban doživljaj, kako za djecu tako i nas volontere. Nažalost, još uvijek nismo u mogućnosti realizirati ovu ideju, posebice za ovako veliki broj djece koja sudjeluju u kampu. No, otvoreni smo za sve prijedloge i nadamo se da ćemo nekada i ovu ideju moći ostvariti.

HR Na kraju svakog Etno kampa običaj Vam je, kao glavne organizatorice, da se zahvalite poimence svakom tko je pomogao u njegovoj realizaciji. A ja ću na koncu ovog razgovora dati sebi tu slobodu da se, kao netko tko je neizravno uključen u ovaj događaj (kao urednica *Hrcka*, kao majka sedmogodišnjakinje koja je u njemu sudjelovala dva puta), zahvalim i čestitam Vama na trudu, upornosti i istrajnosti...

Hvala na divnim riječima, a hvala i NIU *Hrvatska riječ* koja redovito i iscrpno prati događanja u Etno kampu te svake godine obrađuje naše mališane dolaskom *Hrcka* koji uvijek donese i torte da se počastimo.

Ivana Petrekanić Sić

Mladen Petreš, predsjednik UG *Hrvatski Majur* i Mladeži DSHV-a

Mladi aktivni u kulturi, u politici slabo

U organizaciji Udruge građana *Hrvatski Majur* protekloga je vikenda u Tavan-kutu održan seminar na temu *Mladi u društvenom životu hrvatske zajednice u Srbiji – povijest, stanje i perspektive*. Tim povodom razgovarali smo s predsjednikom te udruge **Mladenom Petrešom**. Danas doktorand na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, Petreš je od malih nogu član tavanakutskog HKPD-a *Matija Gubec*. U Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini aktivan je od osnutka Mladeži stranke 2007. godine. Danas je predsjednik Mladeži DSHV-a.

»Kako sam odrastao tako se moj interes širio i na polje društvene angažiranosti. Odluku da se 'aktiviram' nisam praktično ni donio, to je ustvari bio logičan slijed stvari. U Mladeži DSHV-a sam isprva bio aktivan u zavisnosti koliko su mi obveze na fakultetu dopuštale. Aktivnije sam se uključio u manjinsku politiku nakon izbora za predsjednika Mladeži DSHV-a, a pogotovo izborom za vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća«, kaže Petreš na početku razgovora govoreći o svojem angažmanu u hrvatskoj zajednici.

Koliko su, prema Vašim iskustvima i uvidima, mladi aktivni i vidljivi u društvenom životu hrvatske zajednice, dakle od područja politike, preko kulture i informiranja, do sporta i slično...?

Angažiranost mladih veoma varira. Ovisi o sredini u kojoj žive, osobnih afiniteta i potreba itd. Međutim, angažiranost mladih iz hrvatske zajednice na polju kulture i u nekoj mjeri sporta, mogu ocijeniti kao veoma visoku, za razliku od političke angažiranosti, gdje se primjećuje slabiji interes mladih.

Koji su razlozi što mladi nisu više uključeni u tzv. manjinski život Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji?

Mislim da mladi Hrvati u Srbiji dijele istu sudbinu mladih u srpskom društvu. U slučaju političke angažiranosti tu postoji stav da je politika nešto loše, a da su političari loši ljudi. Nažalost, u korist takvog mišljenja mogu se naći mnogi primjeri. Međutim, bez razvoja političkog mišljenja i aktivnog političkog djelovanja teško da se može učiniti išta za poboljšanje svoga položaja, zajednice i društva sveukupno. S druge strane, posljednjih dva i pol desetljeća nije baš popularno biti Hrvat, pa još politički aktivan, a mladi to osjećaju.

Kako vidite perspektive kada je u pitanju uključenost mladih u društveni život hrvatske zajednice? Kako odgovoriti

na izazove poput nepovoljne demografske slike, odlaska mladih u inozemstvo, asimilacije...

Kao što sam već rekao, mladi iz hrvatske zajednice dijele sudbinu svih mladih u srpskom društvu. Kako i sve ostale mlade, tako i nas pogađa loša ekonomska situacija u državi, nemogućnost dobivanja zaposlenja nakon završetka studija itd. Upravo su to sve razlozi što mladi u Srbiji sve više svoj pogled okreću k Zapadu i svoju budućnost vide negdje vani. Nekada su mladi iz naše zajednice u značajnijem broju odlazili u Hrvatsku na školovanje pa tamo ostajali. Međutim, danas je i to rjeđa pojava, a mladi sve više odlaze u razvijene zemlje EU. Napomenuo sam na konferenciji u Tavan-kutu upravo taj problem, taj »blagoslov« i »prokletstvo« posjedovanja hrvatske putovnice. Koliko je dobro što naši mladi mogu lakše putovati i školovati se u inozemstvu posjedu-

jući putnu ispravu Hrvatske, isto tako veća je šansa da nam mladi odu i ne vrate se više. Na taj način putovnica pojedincu pomaže, ali odljevom mladih i obrazovanih ljudi, mala zajednica, kao što je hrvatska zajednica u Srbiji, puno gubi. Zbog toga bismo trebali raditi na tome da se mladi aktivno uključe u život zajednice, da ih se informira o problemima, da se radi na povezivanju i umrežavanju mladih. Jedino se na taj način može očekivati da mladi razviju svijest da trebaju i mogu pomoći zajednici kojoj pripadaju. Međutim, jedna od zanimljivih konstatacija koju smo čuli na konferenciji jeste da čak ako i netko ode u inozemstvo da radi i da se ostvari, trebalo bi da ne prekida veze sa zavičajem, jer može i iz inozemstva pomoći zajednici.

Kažite nam više o udruzi *Hrvatski Majur*? Kako se zainteresirani mladi mogu uključiti u rad udruge? Koji su vam daljnji planovi?

Udruga građana *Hrvatski Majur* je mlada organizacija koja u planu ima da i ubuduće bude organizator seminara i radionica kojima bi bio cilj, kako međusobno upoznavanje mladih Hrvata u Vojvodini i učenja o povijesti i kulturi svog naroda, tako i upoznavanje s mladima iz većinskog naroda i ostalih nacionalnih zajednica radi razvijanja međunacionalnog dijaloga i suradnje. Svi mladi koji su zainteresirani mogu se javiti na mail adresu hrvatskimajur@gmail.com pa da vidimo na koji način možemo ostvariti komunikaciju i suradnju.

D. B. P.

KRAJ Somborskog puta NEKAD...

Prostor na staroj fotografiji teško je prepoznatljiv, jer crkvu već desetljećima okružuje veliki park i visoko drveće, za razliku od prizora na slici. Prikazana je lokacija crkve Isusova uskrsnuća pokraj Somborskog puta, u narodu znane kao »Mala« ili »Mamužičeva«. Zovu je »Mala«, jer je plan izgradnje samo djelomično ostvaren: »...Crkva je nedovršena kao građevina, jer se nije ostvario prvotni plan mons. **Lajče Budanovića**, biskupa, da to bude katedrala. I ovakva kakva je sad, crkva je građena na dva puta: započeta je 1933. godine bez plana, jer gradske vlasti nisu dozvolile da tu bude crkva. Ing. **Karlo Molcer** je 1940. godine načinio projekt i prema njemu je crkva dograđena ovakva kakva sad izgleda« – zapisano je u pregledu istorijata Župe Isusova uskrsnuća iz 2008. godine.

Prema planu iz tog vremena, kupola bi 15 metara nadvisila sadašnji objekt. U crkvi postoji model nekad zamišljenog i nikad dovršenog vjerskog objekta, prema tim izvornim idejama i planovima.

Crkva je građena, između ostalog, iz dijela sredstava Zaklade nekadašnjeg gradonačelnika **Lazara Mamužića** i supruge mu **Elizabete (Jelisavete)** rođene **Jakobčić (Jakovčić)**, što se još pamti među starijim Subotičanima, kao i naziv »Mamužić«, koji je iz tih razloga nastao i opstao u narodu.

Na staroj fotografiji se vidi i trasa prve tramvajske pruge koje više nema, a prolazila je uz Somborski put, do »Somborske kapije«, još od 1897. godine.

Obrazovanje i odgoj

Jedan od najvažnijih zadataka ljudskih društava u bilo koje doba bio je briga i staranje o potomstvu. Obrazovanje i odgoj jesu način da se malo dijete pripremi za život, da kada odraste nastavi kulturu svojih roditelja. U našoj domovini, kao i u većini susjednih država, mališani 1. rujna kreću da pohađaju odgojno-obrazovne ustanove, od vrtića do srednje škole. Naši zvaničnici raznih nivoa za ovu školsku godinu su najavili i neke revolucionarne korake k boljem i suvremenijem obrazovanju.

 Zar svi moraju svašta znati!?

Primjera radi, u 200 škola eksperimentalno će se uvoditi »elektronski dnevnik«. Nastavnik će, umjesto klasičnog školskog dnevnika nositi računalo u kojem će bilježiti ocjene pojedinih đaka, a roditelji će imati istovremeni uvid u školske rezultate svoje djece. Druga najavljena novina je da će se, počevši sa sadašnjim petim razredima, uvoditi tri »nova predmeta« na polju tjelesnog odgoja, informatike i tehničkog obrazovanja. Još jedna novina bit će uvođenje školske uniforme bar u 50% škola. I razni sindikati prosvjetnih radnika, to nije novost, za početak školske godine najavili su prosvjedne štrajkove, prije svega zbog plaća.

Elektronski dnevnik

U ponedjeljak navečer na RT Vojvodine 2 bio je organiziran razgovor s državnom tajnicom u ministarstvu za prosvjetu, znanost i tehnološki razvoj i jednim visokim sindikalnim dužnosnikom. Saznao sam sljedeće: istina, uvođenje e-dnevnika predviđeno je u 200 škola, bio je i natječaj, ali zasad samo u 60 škola postoje uvjeti za ovaj, u biti, pokus. Ima raznoraznih problema. Primjerice, nastavnik će morati usporedo voditi i e-dokumenta-

ciju ali i klasičnu. Da stvar bude malo kompliciranija, ako se riješe programerski detalji, prije svega zaštita podataka, ostali predavači neće moći vidjeti ocjene koje je nastavnik dao, kako to ne bi utjecalo na ocjenjivanje drugih (kao da ne postoji razgovor između nastavnika). Svaki roditelj će moći vidjeti ocjene svog potomka, ali ispalo je da je i ovo samo »reklamni« potez. Naime, razredni starješina će nakon dva dana ocjenjivanja, da dijete može samo »priznati«, tražene informacije slati e-mailom i SMS porukom. Koliko se ja sjećam, svaki roditelj je na roditeljskim sastancima mogao vidjeti ocjene, ali je i skoro u svako doba u pauzama nastavnika bio na raspolaganju roditeljima. Želim

reći da, po mom mišljenju, ovo baš nije neka važna novina. Svakako će na koncu školske godine dnevnik biti tiskani i na papiru, koji će se u principu trajno čuvati u određenim arhivima. Zasad u Vojvodini neće biti ovakvih pokusnih škola. Meni cijela ova akcija miriše na nečiji »dobar biznis«. Sličan dobar biznis je i s udžbenicima, jer, primjera radi, tko ima dvoje djece u osnovnoj školi (koji naravno idu u različite razrede), mlađe dijete često ne može koristiti knjige starije(g), jer učiteljice u suradnji sa savjetom roditelja imaju pravo birati izdanja raznih izdavača. Malo me iznenadilo to da je u razgovoru napomenuto kako će validnost udžbenika s tri podići na četiri godine. Kao da je znanje neka kvarljiva roba koja ima svoj garancijski rok. Razmišljam o materinjem jeziku, matematici, fizici, kemiji, zemljopisu i biologiji – što se može napisati a da ti postulati traju samo tri godine. Kao

i uvijek, kod nas »najviše novina ima u povijesti«, ali to je druga tema. No nema »novih predmeta« nego se postojeći proširuju i prilagođavaju sadašnjem trenutku.

Obrazovanje košta!?

Uvođenje školskih uniformi pravda se argumentom da će, ako učenici budu istovjetno odjeveni, time »socijalne razlike« biti manje vidljive, što će pak rezultirati smanjenjem nasilja u školi. Lansirana je i ideja da će u tekstilnim školama učenici ovakve uniforme izrađivati skoro besplatno. Ovo je jednostavno diskutabilna ideja. Socijalne razlike, koje su nažalost sve veće i veće, ne mogu se »maskirati« uniformom. Zapravo, roditelji slabijeg materijalnog stanja naprosto ne mogu ovo isfinancirati. Mnogi intervjuirani direktori su čvrsto protiv ove ideje. Neke banke u svojim reklamama nude godišnji kredit s povoljnom kamatom kako bi roditelji mogli kupiti sve što se od učenika zahtijeva, da budu opremljeni po zahtjevima ministarstva. U svemu ovome postoji i dobra vijest. Škole u kojima se nastava izvodi na jezicima nacionalnih manjina zasad će biti pošteđene ovih novih ideja. A problema svakako ima i u ovim školama.

Koliko su mladi uključeni u društveni život hrvatske zajednice?

Još uvijek suzdržani

Andrea Matin,
Monoštor

Ja sam iz Monoštora i tamo ima mladih, ali mislim da još uvijek u nedovoljnoj mjeri javno izražavamo svoje potrebe i mišljenja. S druge strane, ni stariji nam u određenom smislu ne daju dovoljno prostora. Smatram da mi mladi imamo znanja i vještina koje bismo trebali pokazivati, a problem je i do nas samih jer smo nedovoljno aktivni i suzdržani. Još uvijek nismo starijima stavili do znanja što hoćemo, da postojimo i da želimo uraditi nešto za sebe i za svoju zajednicu. Što se tiče straha od javnog očitovanja nacionalne pripadnosti, prije je bilo više zaziranja, ali je sada situacija bolja. Danas imamo hrvatske institucije poput Hrvatskog nacionalnog vijeća koje su potpora Hrvatima u Srbiji, pa i u Monošturu. Sad je kod nas u osnovnoj školi s radom počeo i odjel na hrvatskom jeziku. Mislim da u zajednici ima prostora gdje bismo se mi mladi mogli pokazati i razvijati. Članica sam KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora i apsolutnica na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu – departmana za matematiku i informatiku. Mladi se sve više uključuju u rad KUDH-a *Bodrog*, mislim da dajemo svoj doprinos radu udruge. Tu ima perspektive za nas. Konferencije poput ove u Tavankutu puno znače, tu vidimo da ima nas koji dijelimo slične probleme, tu se bolje upoznajemo. Zajednički ćemo puno lakše ostvarivati naše interese, a ne kao pojedinci.

D. B. P.

Potrebno više poticaja

Vanja Pakledinac,
Vajska

Mladi iz Vajske uglavnom odlaze na studije u Novi Sad ili Suboticu, neki i u inozemstvo, tako da mladih nema u dovoljnoj mjeri da bi se nešto ozbiljnije uradilo. Mada postoji opcija da iz mjesta tzv. privremenog boravka pokušaju nešto uraditi za hrvatsku zajednicu u mjestu iz kojeg su potekli. To je bila tema jednog od panela na ovoj konferenciji u Tavankutu. Kada je u pitanju cijela hrvatska zajednica u Vojvodini, mislim da postoji kritična masa mladih za neki ozbiljniji angažman, ali je potrebno da ih se jače animira. I mladi, s druge strane, nisu dovoljno aktivni, ali s jednim aktivnim pristupom, projektima poput ove konferencije, mislim da se otvara prostor da se jače uključe u društveni život hrvatske zajednice i da daju svoj doprinos. Ja sam apsolutnik ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Član sam Mladeži DSHV-a. U nekom od KUD-ova nisam aktivan, više me zanimaju neke druge oblasti. Bio sam član tima koji je radio na izradi Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji. Trebao bih sudjelovati i u timu za izradu strategije koja se tiče službene uporabe jezika. Situacija glede uključenosti mladih bi mogla biti bolja, jer mladi imaju potencijala, samo nam je potrebno više poticaja, poput ove konferencije, da to ne budu samo projekti koji se tiču folkloru i tradicije.

D. B. P.

Malobrojni u Banatu

Dalibor Mergel,
Starčevo

Mislim da mladi nisu dovoljno uključeni u društveni život hrvatske zajednice, ali treba imati u vidu da njihov broj nije jako velik jer je zajednica demografski dosta stara. Treba imati u vidu i procese asimilacije koji postoje, kao i nepovoljno društveno ozračje za javno očitovanje hrvatske nacionalne pripadnosti. Konkretno u Banatu ima malo Hrvata, oko 3.000, a samim tim je mali broj i nas mladih. Imamo *Udrugu banatskih Hrvata* u Zrenjaninu. Također, problem je i odlazak mladih u veća mjesta ili u inozemstvo, pogotovo intelektualne elite. Velika je želja za posjedovanjem hrvatske putovnice i kod nekih se tu završava interes za sudjelovanje u hrvatskoj zajednici. Ipak, ima i onih koji se zaista zanimaju za hrvatsku zajednicu. Još jedan od problema je što nismo dovoljno umreženi, što je u određenoj mjeri slučaj i kod mladih u cijeloj hrvatskoj zajednici u Srbiji. U Starčevu ćemo uskoro organizirati proslavu obljetnice doseljavanja Hrvata u ovo mjesto. To je prvi korak da budemo vidljiviji. Inače, ja sam diplomirao etnologiju-antropologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu i pisao sam diplomski na temu etničkog identiteta Hrvata u Banatu. Hrvati u Banatu su slabo vidljivi u svim segmentima, pa i u znanstvenoj javnosti. A sve to onda utječe i na angažman mladih.

D. B. P.

U tijeku sezona alergije na ambroziju

Borba protiv nevidljive napasti

Najveće koncentracije peludi ambrozije prisutne su u zraku od kolovoza do sredine rujna, što osobama alergičnim na ovu jednogodišnju korovsku biljku s veoma jakim alergogenim svojstvom stvara vrlo neugodne alergijske reakcije. Riječ je o najčešćoj alergijskoj bolesti na svijetu (od svih peludskih alergija, pelud ambrozije je uzročnik u 50-60 posto slučajeva), a prema predviđanjima, broj ljudi koji od nje pate udvostručit će se u narednih deset godina. Europski znanstvenici prognoziraju da će do 2030. polovina svjetskog stanovništva imati problema s inhalacijskih alergenima.

Korov koji narušava kvalitetu života

U peludi ambrozije za sada su otkrivena 52 jedinjenja koja su alergogena za čovjeka, ali i životinje. Osobe alergične na ovu pelud imaju izražene tegobe, poput čestog kihanja, kašljanja, pa i gušenja, i u nekim slučajevima takvo stanje može biti teško podnošljivo i u značajnoj mjeri narušiti kvalitetu života. Intenzivan svrab nosa i očiju, kihanje u serijama od 10 i više puta, stalna obilna sekrecija iz nosa prouzrokuju stalnu iritaciju i razdražljivost osobe, remete san i odmor, kao i normalne svakodnevne aktivnosti, kaže specijalistica socijalne medicine u Centru za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subotica, dr. **Zorica V. Dragaš**.

Kako ističe, alergija će biti bolest 21. stoljeća, prije svega zbog načina života suvremenog čovjeka, osobito u gradskoj sredini. Nepravilna ishrana, nedovoljno kretanja, nedovoljno noćnog sna i odmora, svakodnevni stres, loše navike (duhanski dim, alkohol, kofein, zloupotreba lijekova, droge), dovode do slabljenja imuniteta i do nefizioloških promjena obrambenih mehanizama kod velikog broja ljudi.

Preventivne mjere

Ukoliko je određenoj osobi poznato da je alergična na određeni alergen, u ovom slučaju pelud ambrozije, dr. Dragaš napominje kako je potrebna priprema za razdoblje prisustva peludi u zraku.

»Određeno vrijeme prije pojave alergena u vanjskoj sredini uzimaju se ordinirane doze lijekova (antihistaminika), a to znači da je liječnik odredio lijek, njegovu dozu i način uzimanja. Takva priprema će omogućiti pacijentu da alergijska manifestacija

bude blaža. U vrijeme cvjetanja ambrozije korisno je promijeniti sredinu (otputovati), smanjiti kretanje na otvorenom, a poslove obavljati i šetati po kiši ili neposredno poslije kiše. Nošenu odjeću je potrebno posebno odlagati i često prati, kao i kosu, i tuširati se češće. Prozračivanje stambenog prostora treba obavljati kada je vani najniža koncentracija alergena i kada pada kiša«, pojašnjava ona.

Ujedno naglašava kako je jedna od najvažnijih preventivnih mjera vrlo jednostavna i lako provodljiva, a ona je košenje ambrozije, odnosno uništavanje korovske biljke, čime će se sprije-

čiti cvjetanje i prisustvo njezine peludi u zraku. Jer, kada nema alergena – nema ni alergije!

»Zbog toga je potrebno provoditi ovu preventivnu mjeru i olakšati život svima koji imaju alergiju, a ne treba zaboraviti da je to moguće i u dječjoj dobi. Isto tako je moguća promjena: danas nismo alergični, a sutra možemo biti! Razvoj ekološke svijesti od najmlađe dobi je veoma važan, kao i izvršavanje zakonskih obveza, koje se odnose na uređenje životnog okoliša, kako na privatnoj tako i na državnoj imovini«, poručuje dr. Zorica V. Dragaš.

I. P. S.

Pola stoljeća zajedničkog života Eve i Petra Pašića

Svatovi o kojima će Monoštor još dugo divaniti

Svatovi u selima, gdje su ljudi još uvijek ostali vezani, upućeni jedni na druge, obično su događaj o kome se priča tjednima prije i tjednima poslije. Ali o jednim svatovima pričat će se duže od tih nekoliko tjedana. I to ne samo u Monoštoru već od Arandjelovca do Dubrovnika. A kako i ne bi. Bili su to svatovi kakvih u Monoštoru do sada nije bilo. Da ne griješimo, nisu to baš bili pravi svatovi, već proslava pol stoljeća zajedničkog bračnog života, ali oni neupućeni lako su mogli pomisliti da su to izistinski svatovi. Tu su mladenci u fijakeru, misa u crkvi, čauši (djeveri), kumovi, gosti, *bakanzoši*, mladenačka torta i još puno toga što spada u jedne svatove. A mladenka i mladoženja **Eva i Petar Pašić**. Pol stoljeća zajedničkog života obilježili su, zahvaljujući svojim kćerkama Ružici i Jelici, svatovima koji su, kako kaže mladoženja, bili i veći i ljepši nego oni prije 50 godina.

Ljepše nego prije 50 godina

Nije da teta Eva i čika Pera nisu htjeli obilježiti tako važnu obljetnicu, ali mislili su da to bude jedna večera za obitelj, prijatelje i mlade članove KUD-a Hrvata *Bodrog*. Ali da sve neće biti baš kako su zamislili, vidjeli su kada su svatovi umjesto u Domu kulture, gdje su ih pozvali, stigli kod njih doma. I ne samo svatovi već i fijaker s čaušima, u koje su se prurušile njihove cure Ružica i Jelica. Dileme nije bilo: u sve su se one umiješale i mladenci

se više ništa ne pitaju. Kao da su pročitale misli i želje tete Eve, koja je željela da je tog važnog dana fijaker odveze u Dom kulture gdje je trebala biti, kako su ona i njen đuevija planirali: samo jedna večera. I jeste ih fijaker odvezao, ali ne u dom već u crkvu.

»E to u crkvi je bilo nešto nezaboravno. Kao da smo pravi mladenci. Dok smo ulazili u crkvu cure su pjevale, mladenku je vodio kum, isto onaj koji je bio i prije pol stoljeća, svećenik je održao prigodnu pridiku, crkva puna svijeta, ispred crkve bakanzoši«, pričaju nam teta Eva i čika Pera nekoliko dana poslije svatova.

I da ne zaboravimo: mladenka je bila odjevena po šokački, istina malo drugačije od prave šokačke mladenke, jer nije imala *punu glavu* i *bilu s gukama pregaču*, a ostalo je sve bilo kao u prave mladenke, pa i nezaobilazna crvena suknja. Imala je mladenka, kako i priliči, buket. A za njega su se otimalle sve cure u svatovima, jer ona koja uhvati buket bit će sljedeća mladenka. Okićeni su bili i svatovi, jer Bože moj, kakvi bi to svatovi bili bez ružmarina? A kakvi bi svatovi bili i bez mladenkinog plesa u ponoć? Otimali su se gosti za mladenku i kitili je »šiškama« (nanizane novčanice koje se kače na mladu).

»Oko mene gužva kao da sam prava mladenka, otimaju se tko će plesati, a ja mislim gdje mi je đuevija da me izbavi«, kroz smijeh priča teta Eva.

Kušali su prvo mladenci, pa i ostali gosti, i mladenačku tortu, onu na nekoliko katova, veselili se, igrali i pjevali, kažu do četiru ujutru.

 Prije 50 godina

»Ljepše je bilo nego u našim pravim svatovima prije 50 godina. Tada smo svatove pravili u šatoru u dvorištu kuće, a kiša je padala cijelu večer. Onda možete misliti kako je bilo«, kaže čika Pera i još dodaje da su sada u svatovima imali i više gostiju – bez glazbe 125, a *bakanzoše* nisu ni brojali.

»Mi smo planirali jednu zabavu s 40-50 ljudi. Najviše nam je bilo stalo zbog naših mlađih članova *Bodroga* koji su nas, najstarije u udruzi, tako lijepo prihvatili i koji-

ma smo se htjeli odužiti. A umjesto zabave, ispali to pravi svatovi. Već sutradan zvali su nas gosti iz svatova da se zahvale, jer se skoro nisu tako dobro proveli«, kaže teta Eva.

A sve je počelo na jednoj igranki

Iza Eve i Petra je 50 godina zajedničkog života. Ono na što su posebice ponositi su kćerke **Ružica Marijanović** i **Jelica Đipanov**. Ponositi su naši mladenci i kao baka i djed **Gorana, Dalibora, Anje i Ivane**. Slažu se da je prvih 50 godina njihovog zajedničkog života brzo prošlo.

»Malo ovih današnjih mladih će doživjeti 50 godina braka. Oni koji se uzmu ne izdrže dugo u braku, a drugi se opet žene i udaju poslije 30-te«, kaže teta Eva koja je s 21 godinom bila već udana žena.

Nije ništa bio stariji i mladoženja, tek su mu bile 22, a već je postao glava obitelji.

A cijele ove priče možda ne bi bilo da prije 50 i više godina čika Pera nije bio uporan da na jednoj igranki igra s mladom Evom, kako kaže curom u žutom, drečavom džemperu.

»Kartali smo se moj drugar i ja i dogovor je bio tko pobijedi na kartama pleše s curom u žutom džemperu. Na moju nesreću pobijedio je on i cijelo poslije podne plesao je s Evom. Kada smo se nevečer vratili na večernju igranku, više nije moglo tako. Cura u žutom, drečavom džemperu igrala je samo sa mnom. Tako je počelo«, prisjeća se čika Pera prvih koraka na putu kojim on i njegova Eva zajednički koračaju 50 godina.

Ono što sada čeka mladence je bračno putovanje. Primjereno godinama – u banju. Dar je to rodice Jelice. Ipak, medeni mjesec će malo pričekati, jer je dan poslije svatova mladenka ozlijedila nogu.

Zlata Vasiljević

Foto: Marin Đukanov

Knjižice iz kojih se uči

Novi svezak *Leksikona Podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 13. po redu, predstavljen je u Lemešu.

**Leksikon su predstavili
urednik dr. sc. Slaven Bačić,
akademik Ivan Gutman i Lu-
cija Tošaki**

U 13. svezku *Leksikona Podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* obrađuju se natuknice pod slovom K, od Ko do Kr. Ovaj svezak *Leksikona* ima na 162 stranice 180 članaka od 57 autora i po opsežnosti je treći svezak. Od 2004. godine, kada je tiskan prvi svezak *Leksikona*, održana su 24 predstavljanja i to u Zagrebu, Osijeku, Subotici, Somboru, Santovu, ali i manjim mjestima kao što su Vajska, Plavna i Bođani. Cilj je popularizacija *Leksikona* kako bi on ušao u kuće bačkih Hrvata, jer se prema riječima urednika **Slavena Bačića** o bačkim Hrvatima obično ne piše, a i ako se piše – piše se pogrešno. Tu prazninu nadomješta ovaj *Leksikon*.

Osobenost zajednice

»Iz ovog *Leksikona* nastalo je nekoliko drugih ozbiljnih znanstvenih istraživanja ili časopisa poput *Godišnjaka* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Oko *Leksikona* okupilo se nekoliko naših mladih znanstvenika iz Hrvatske poput **Maria Bare, Tomislava Vukovića, Roberta Skenderovića** ili **Kreše Bušića** koji nije oдавде, ali piše o temama vezanim za ove prostore. Ovaj *Leksikon* okupio je ne samo znanstvenike, već i druge ljude koji znaju podatke iz sredine u kojoj žive. Ni jedna druga hrvatska manjinska zajednica nije uspjela iznijeti ovakav projekt. I ono što mislim da je najosobenije je to što se izrada ovog *Leksikona*

ne odvija u okvirima neke institucije, što to ne radimo profesionalno već je svatko od nas pored redovitog posla dio svog vremena odvojio za ovaj *Leksikon*«, kazao je Bačić.

»Za jednu manjinsku zajednicu projekt ovakvog tipa ima veliki značaj za očuvanje i jačanje identiteta, kulturnog inventara, što se tiče popisa i materijalne i nematerijalne baštine, osoba od povijesnog značaja, ali i o onome što druge edicije ne mogu, a to je cijeli niz pojmova, stvari, igara koje nestaju. Iz ovog *Leksikona* sam i sam puno saznavao i učio. I još uvijek učim. Ono što je bit da je ovaj *Leksikon* povezao veliki broj ljudi koji imaju široka znanja«, kazao je dr. sc. **Mario Bara**, član uredništva *Leksikona*.

»Ono što prvo nestaje je govor, nestaju dijelovi materijalne kulture, običaji. Jedan od rijetkih načina kako se to sve može sačuvati jest da oni budu zabilježeni i ovaj *Leksikon* upravo to i radi. U *Leksikonu* osim stvari koje se odnose na povijest i neke opće pojmove je i čitav niz malih detalja koji bi, da nisu zabilježeni, jednog dana nestali. Ne u nekoj dalekoj budućnosti već možda već za deset godina. I sada imate riječi u *Leksikonu* za koje skoro nitko ne zna što znače. Već prva natuknica koja se nalazi u *Leksikonu*: *kobanje* ili *kebanje* – to je bacanje noža na razne načine. Ja sam se kao dječak igrao *kebanja*, ali eto nisam znao da se ta igra tako zove. Zatim *kocelj*, riječ koja je na ovim prostorima nestala prije stotinjak godina, a to je stipsa za brijanje. Riječ *kocelj* više ne postoji u živom govoru, već samo u ovom

Leksikonu«, kazao je na predstavljanju jedan od autora prof. dr. sc. **Ivan Gutman**, akademik SANU.

Zapisana prošlost i sadašnjost

Govorila je i Lemešanka **Lucija Knezi Tošaki**, jedna od autorica u *Leksikonu* koja je s HBKUD-om Lemeš i priredila ovo prvo predstavljanje 13. sveska *Leksikona*.

»Dok još imate od koga da čujete, uzmite papir i pišite. Nije bitno ako to nije stilski, ako nije gramatički ispravno... važno je da ostane zapisano«, kazala je Lucija Tošaki koja je iz ovog sveska *Leksikona* izdvojila natuknicu *kruv*.

Prema njenim riječima kod Bunjevaca se razlikuje običan kruh, kruh u obliku somuna, lepanja (lepinja) i svečani (božićnjak). Kruh se obično pekao jednom tjedno, i to subotom, a kada su obitelji bile brojnije i dva puta tjedno. Obično je za pečenje kruha bila zadužena ista žena.

Predstavljanje u Lemešu bilo je i prigoda da se Lemešani, prisutni na promociji, podsjetu da je njihova mještanka Lucija Knezi Tošaki ove godine dobitnica priznanja Katoličkog društva *Ivan Antunović* za doprinos kulturi.

»Bez Lucije ne bi bilo mnogo čega u ovom Lemešu. Lucija ne koristi noge, teško koristi ruke, ali njeno srce, njena duša, ono što je ona učinila sve ove godine je tako veliko i prepoznato je u samoj hrvatskoj zajednici i u okvirima crkve. Hvala ti što si naša prijateljica, hvala ti što držiš ovaj Lemeš i što želiš da ovo društvo i dalje radi«, kazala je **Katarina Čeliković**, koja je Luciji još jednom čestitala u ime KD *Ivan Antunović*, ali i Hrvatske čitaonice i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na promociji *Leksikona* priređen je i koncert Glazbenog sastava *Musica viva*, koji je imao humanitarni karakter, kako bi se prikupio novac za kupovinu novog klarineta studentu Akademije umjetnosti **Nebojši Đuriću**, koji, iako svira na posuđenom instrumentu na studijama, ima prosjek ocjena od 9,90.

Z. V.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta JKP »Vodovod i kanalizacija«, Trg Lazara Nešića br. 9, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja istražno-eksploatacijskog bunara B-12/IV/17 na VZI u Subotici« zaveden pod brojem IV-08/I-501-341/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 23868/1 KO Stari grad, u Subotici. (46.1186391 ; 19.6319058).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Tjedan u Bačkoj

Još jedan set obećanja

Pažljivi čitatelji ove rubrike sjetit će se da smo prije nekoliko tjedana, u jeku gužvi i višesatnih čekanja na graničnim prijelazima, pisali o nikada do-sanjanom snu o proširenju graničnog prijelaza Bački Breg kod Berega i o novoj cesti od Vrbasa do graničnih prijelaza s Mađarskom i Hrvatskom. To pitanje došlo je izgleda (opet) na dnevni red i kod najviših državnih dužnosnika. Naravno, ne zato što smo ih prozvali u ovoj našoj rubrici, već zato što se ta tema nametnula prilikom posjeta **Zorane Mihajlović** Somboru, koja je prvo u ulozi predsjednice Koordinacijskog tijela za rodnu ravnopravnost u Somboru u rad pustila prvi panik taster ugrađen u službene prostorije Centra za socijalnu skrb, a zatim se prurušila u odoru potpredsjednice Vlade i ministricе građevinarstva, prometa i infrastrukture i s čelnicima gradske vlasti progovorila o tome što su infrastrukturni prioriteti za ovaj grad. Kako je pre-nijela Novinska agencija *Tanjug* »potpredsjednica Vlade Srbije je istaknula da je prioritet osposobljavanje graničnog prijelaza Bački Breg za teretni promet, kao i proširenje sadašnje ceste od Sombora do ovog graničnog prijelaza«. I još je »po *Tanjugu*« ministrica kazala da će već na prvom sastanku Savjeta za infrastrukturu Vlade Vojvodine i Ministarstvo građevinarstva, prometa i infrastrukture kandidirati ovaj projekt kao jedan od prioriteta, a dogovorena je i pomoć *Puteva Srbije* u svezi s projektno-tehničkom dokumentacijom. Najavljen je i nastavak razgovora sa Somborom oko izgradnje ceste koja bi ovaj grad povezala s autocestom i Koridorom 10, a Mihajlović je istaknula i da će zajedno sa Somborom raditi na realizaciji projekta putnog pristaništa u Bezdanu. Za one koji su zaboravili, dvije i pol godine prije, ista ministrica u Somboru je rekla da će se raditi na prekategorizaciji graničnog prijelaza Bački Breg kako bi se povećala prekogranična ekonomska suradnja s Mađarskom. Tom prilikom je istaknula i da bi somborski aerodrom mogao postati dio poduzeća *Aerodromi Srbije* koji bi se tek trebao formirati. O pristanu prije dvije i pol godine nije govorila. Ali govorili su neki drugi prije nje. I o pristanu, i o zračnoj luci, i o cesti, i o graničnom prijelazu. I još jedno podsjećanje o izgradnji ceste od Vrbasa do Sombora i dalje prema graničnim prijelazima kao potrebnj i za Vojvodinu kapitalnoj investiciji govorilo se i pisalo i prije desetak godina. I gdje smo danas? U slijepoj ulici. I gdje ćemo biti sutra? Vjerojatno i dalje u slijepoj ulici.

Z. V.

U Srijemskoj Mitrovici otvoren Caritasov centar za mlade volontere

Plod uspješne suradnje

Ovo je prvi projekt koji je Caritas Sveta Anastazia usješno realiziralo s veleposlanstvom Poljske * Računalna i elektronička oprema, pokućstvo i radionički materijal, bit će na raspolaganju od rujna, a prva aktivnost bit će obuka njegovateljica za stare sredinom mjeseca

U prostorijama Župnog dvora u Srijemskoj Mitrovici 31. kolovoza svečano je otvoren Centar za mlade volontere mitrovačkog *Caritasa*. Opremanje *Caritasovog* Centra za mlade volontere financiralo je Ministarstvo vanjskih poslova Poljske, a preko Veleposlanstva Poljske u Beogradu. Računalna i elektronička oprema, pokućstvo i radionički materijal, bit će na raspolaganju od rujna, a prva aktivnost bit će obuka njegovateljica za stare sredinom mjeseca. Obuke njegovateljica, edukacija volontera, radionice s partnerskim udrugama privremeno će se odvijati u Župnom dvoru, dok mitrovački Caritas ne nađe trajnije rješenje. Kao osnovni razlog smještaja Centra u prostorije župe navodi se proširivanje djelokruga rada, volonterskih i edukativnih aktivnosti i preko prostornog kapaciteta kojima mitrovački Caritas raspolaže.

Pomoć župe

Župa svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici s velikom radošću otvorila je svoja vrata mladima: »Svako ulaganje u mladost, u pamet i budućnost, jeste pametno i mudro ulaganje. Ovo je jedan projekt volonterskog centra gdje će oni moći nešto naučiti, malo se zabaviti i baviti se korisnim stvarima. Veleposlanstvu i Ministarstvu vanjskih poslova Poljske veliko hvala na toj podršci. Crkva se nikada u povijesti nije postavljala kao voditeljica, nego kao službenica. I u toj ulozi, ona ima pred sobom cjelovitog čovjeka, ne samo za njegove religiozne potrebe, nego i ekonomske i kulturne. Ono što Crkvu čini humanitarnom, to je njen izlog. U našoj župi ima dovoljno prostora koji može biti iskorišten na opću korist i župa je otvorena za sve ljude dobre volje, posebno za mlade jer je ulog u njih naša budućnost«, istaknuo je generalni vikar Srijemske biskupije prečasn

Eduard Španović.

Svečanom otvaranju prisustvovali su, osim predstavnika grada, društvenih i obrazovnih institucija i viša referentica za suradnju i kulturu Veleposlanstva Poljske **Adriana Vitezović** i zamjenik veleposlanika i šef političko-ekonomskog odjeljenja **Andrzej Kindziuk**. Projekt Veleposlanstva Poljske realiziran je u okviru njihovog natječaja razvojne pomoći. Kako je tom prilikom istaknuto, odnosi između Poljske i Srbije su dobri i čvrsti, ne samo na političkom planu, nego i na društvenoj i međuljudskoj razini: »Ukupno na raspolaganju imamo 25.000 eura. Ove godine smo odabrali ukupno sedam projekata, a jedan od njih je ovaj u Srijemskoj Mitrovici. Razvojna pomoć koju mi pružamo je srž aktivnosti našeg veleposlanstva. Ova pomoć namijenjena je upravo

Tjedan u Srijemu

Jedno pozitivno, drugo neizvjesno

Proteklog tjedna u Srijemu prvi su put održane dvije manifestacije za koje bi se moglo reći da su specifične i jedinstvene po svom sadržaju. Jedna od njih je svakako *Carski Sirmij – grad legendi*, koja je koncem prošloga tjedna održana u Srijemskoj Mitrovici. Tijekom prve večeri na rimskoj trpezi posjetitelji su imali priliku upoznati se s običajima, receptima i tajnama rimske kuhinje kao i probati neke od specijaliteta. Drugoga dana održan je 26. Festival besjedništva u organizaciji Ustanove za njegovanje kulture Srem, a pod pokroviteljstvom Grada Srijemska Mitrovica i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Sve što je tijekom tri dana festivala prikazano, djelo je Mitrovčana, većinom amatera, učinjeno s mnogo strasti, entuzijazma i rada, a manifestacija je organizirana u cilju da Srijemska Mitrovica, drevni Sirmij, bude ovjenčan slavom carske prošlosti i dobije festival koji će biti privlačan gostima i turistima. Druga manifestacija, koja je održana prošle subote, 2. rujna, također u Mitrovici, prva takve vrste, bila je izložba poljoprivredne mehanizacije, koju su zajednički organizirali Kazneno-popravni zavod Srijemska Mitrovica – proizvodna jedinica Dubrava, Agencija za ruralni razvoj i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Na izložbi su predstavljeni poljoprivredni strojevi koji se proizvode u mitrovačkom zatvoru, kao i proizvodi 18 domaćih kompanija. Ova izložba, koja je prva takve vrste u nekom od zatvora u sistemu izvršenja kaznenih sankcija u Srbiji, prema riječima upravnika KPZ-a **Aleksandra Alimpića**, predstavlja podršku rastućem gospodarstvu Srbije. Obje manifestacije okarakterizirane su kao veoma pozitivne, a i posjećenost je bila veća od očekivane. Osim ovih lijepih vijesti iz grada na Savi, još jedna vijest obilježila je protekli tjedan. Na konferenciji za novinare koja je prethodnog tjedna održana u sali Skupštine općine Šid, neposredno poslije zasjedanja Savjeta za sigurnost, novinarima je predloženo da će u ovoj školskoj godini, osim redovnih učenika s područja šidske općine, nastavu u školama pohađati i djeca migranata. Kako je tom prilikom istaknuo pomoćnik komesara za izbjeglice **Ivan Gerginov**, obrazovanje za ovu djecu će biti inkluzivno i dobrovoljno. Djecu će prema njegovim riječima pratiti organizacije koje već rade s njima u prihvatnim centrima, a njihov broj bit će utvrđen nakon ankete koja će biti provedena s roditeljima. Ova vijest izazvala je različite reakcije i komentare roditelja djece iz šidske općine, a kako će se sve planirano provesti u praksi, ostaje tek da se vidi.

S. D.

Andrzej Kindziuk, Kristina Dragišić i Eduard Španović

običnim ljudima, ljudima u nevolji i to je srž vanjske politike Poljske. Mi svakako želimo pružiti pomoć, ali da bi ona mogla biti efikasna, moramo imati partnere na terenu s iskustvom i znanjem kao što je Caritas iz Srijemske Mitrovice i Caritas Srbije. I u našoj zemlji je Caritas jedna od najuspješnijih organizacija koja svoju pomoć pruža od srca. Mi u Veleposlanstvu smatramo da je ovaj projekt bio najbolji koji smo dobili od svih naših partnera i drago mi je što je sve uspješno završeno», rekao je Andrzej Kindziuk, dodajući da će suradnja sa Srijemskom Mitrovicom biti nastavljena i ubuduće.

Još veća podrška u budućnosti

Ovo je prvi projekt koji je Caritas Sveta Anastazija usješno realizirala s veleposlanstvom Poljske: »Edukacije s njegovateljicama obuhvaćaju 15 do 20 osoba koje se, na žalost, ne mogu smjestiti u prostorije Caritasa. Ovdje imamo prostor za to i imamo veliku grupu mladih koji su vrlo aktivni i u karitativnim aktivnostima. Onog trenutka kada budemo imali svoj krov nad glavom, sva tehnička oprema bit će prenesena kod nas, a mislim da će za to vrijeme i naši mladi stasati i onda ćemo se zahvaliti na gostoprimstvu. Jako nam je važno da mlade povučemo s ulice, da ih angažiramo i da ne damo prostor negativnim aspektima. Želja nam je da, osim edukativnih, organiziramo i kreativne radionice i zajednička druženja s drugim udrugama«, ističe koordinatorica Caritas Sveta Anastazija **Kristina Dragišić**.

Projekt je vrijedan 5.000 eura, a kako navode u srijemskomitrovačkom Caritasu, postoje nagovještaji i za veću podršku u budućnosti uz pomoć koje će i trajno riješiti svoje pitanje prostora.

S. Darabašić

Prostrane zelene gore

Zelengora je planina u Bosni i Hercegovini i nalazi se u sklopu Nacionalnog parka Sutjeska. Planina Zelengora ograničena je sa sjevera planinama Husadom i Radomišljom, sa sjeverozapada Zagorjem, Vučjim brdima i Obljem, sa zapada, jugozapada i juga rijekom Neretvom, Gredeljom, ušćem Jabušnice, Sutjeskom, s jugoistoka i istoka kanjonom Sutjeske, rijekom Sutjeskom, planinom Volujak i Maglič, a sa sjeveroistoka Malušom planinom i Rudom planinom. Obiluje pitomim dolinama i padinama, prelijepim pašnjacima i gustim šumskim kompleksima.

Vrh vrha stiže

Ima nekoliko priča koje pričaju vrhovi, a najljepši pogledi su svakako jedna od tih priča. Najviši vrh Zelengore je Bregoč, visok 2014 metara. Uspon na njega nije težak, staza je fina, utabana i dobro markirana, a tek je završni dio malo strmiji, no nije ništa u usporedbi s visinom, osjećajem i prostranstvima koje ćete dobiti. Sam uspon na vrh počinje 3,5 kilometara prije Orlovačkog jezera, a postoji staza i od samog jezera, tako da sami odlučujete duljinu puta. Računajte na dva sata lagane šetnje i vrh je osvojen.

Priča o vrhovima nije završena kada osvojite Bregoč. Na Zelen-

gori ima još desetak vrhova koji su rame uz rame s ovim velikom. Kozje brdo (2014 m), Drhtar (1991 m), Duboki do (1976 m), Kalelija (1975 m), Orlovac (1966 m), Todor (1949 m), Golija (1934 m), Maglaj (1917 m), Todorac (1906 m).

Sjedi i gledaj mi u te gorske oči

Ako su oči ogledalo duše, onda Zelengora svakako ima divnu dušu, a o tome svjedoče njene takozvane Gorske oči, bistra glacialna jezera, ugnježena u podnožja prostranih vrhova Zelengore. Crno jezero, Bijelo, Orlovačko, Borilovačko, Kotlaničko, Štirinsko, Jezero Donje bare, Jezero Gornje bare, Kladopoljsko jezero.

Toliko slična, a toliko različita, jezera mame na ogledanje. Ukoliko se odlučite okupati u jednom od ovih jezera, ne zaboravite u jednom momentu raširiti i ruke i noge i pustiti tijelo da leži na vodi, a da se u glavi vrte sva zelena prostranstva koja će se naći nad vama, s nebom kao granicom. Ne, doživljaj nije moguće prenijeti, morat ćete sami osjetiti magiju. Naravno, i opcija bez kupanja u kojoj se »samo« ogledate u očima gorskim, pravi sliku vrijednu razglednice.

26 8. rujna 2017.

Dolina heroja –
memorijalni spomenik
u NP Sutjeska

Najviši vrh Zelengore,
Bregoč 2014 m.

sivi sokol i bjeloglavi sup, sova ušara i čuk. Guste hrastove šume, šume bukve, smrče i jele, drveće javora, lipe, jasena, divlje trešnje i tise i mnogi drugi drveni stanovnici čine ove gore zelenijim i nabujalijim.

Zelengora je poznata i po velikom broju vrsta ljekovitog bilja, kantariona, majčine dušice, ive, mente, uve, ali ima i endemičnih vrsta, koje se koriste za čajeve, lijekove i kao začini u ishrani. Mnoge biljke koje kupujete u objektima zdrave hrane ovdje su vam na dohvata ruke. Ovisno o razdoblju godine, na Zelengori možete brati borovnice, divlje maline i kupine.

Još po nešto

Zelengora je, uz dijelove planina Maglić, Volujak i Vučevo dio Nacionalnog parka Sutjeska, najstarijeg nacionalnog parka u Bosni i Hercegovini. Park se prostire na područjima općina Foča i Gacko, ukupne površine od 17.350 hektara, a obuhvaća duboki kanjon Sutjeske, Hrvavke i Jabučnice, bistrih planinskih rijeka, kao i strogi prirodni rezervat Perućica. Prašuma Perućica je strogo čuvana površina Nacionalnog parka Sutjeska koja zauzima područje od 14,34 kilometara kvadratnih i stara je oko 20.000 godina. Jedna od posljednjih oaza netaknute prirode u Europi prepuna je prekrasnih prirodnih prizora, a jedan od njih je i Skakavac, vodopad smješten u srcu prašume visok preko 70 metara. Zbog svoje ljepote i bogatstva Perućica je 1952. godine proglašena strogo zaštićenim dijelom prirode koji se isključivo koristi za znanstvene i obrazovne svrhe, a 1954. godine stavljena je pod zaštitu države kao prirodni rezervat.

Priče o Zelengori se teško vjerodostojno pišu i čitaju, one se najljepše otkrivaju i u šetnjama njenim prostranstvima kazivaju. Razdoblje od svibnja do rujna idealno je za posjetiti dvorišta ove zelene ljepote, a gdje god da krenete bit ćete u društvu tisuću ovaca koje prekrivaju pašnjake Zelengore i ne odolijevaju. Odlučite se za Dane borovnice ili neka vam povod obilaska budu katuni, tradicionalna ljetna stočarska naselja koja su posebna atrakcija Zelengore, ili pak jezera Zelengore i druge planinarske akcije... Ili već nešto sasvim drugačije, a jednako zeleno dobro, no ne propustite ove ljepote.

Gorana Koporan

Kotlaničko jezero

Flora i fauna

Raznolika i dobro očuvana staništa koja Zelengora ima odličan su preduvjet za bogat živi svijet. Najveličanstveniji od svih su svakako krupni sisavci koji za svoja staništa traže nenarušena prostranstva divlje prirode. Zato, ukoliko imate želju susresti medvjeda, vuka ili divokoze, Zelengora je pravo mjesto za vas. Šalu na stranu, uz Durmitor, Taru i druge crnogorske planine, ovdje je jedno od staništa najvitalnijih populacija ovih krupnih sisavaca u Europi. Kada smo kod životinja na čiji pomen možemo osjetiti strah ili bar strahopoštovanje, spomenut ćemo da je ovo područje dom i zmijama među kojima su bjelouške, smokulje, poskoci i šarka. Teško da bi ovakva družina zmija, ali i ovakva prostranstva, mogla proći bez visokoletača od kojih su česti suri orlovi, orao zmijar,

Kada biste mogli da izmaštate predio, dali biste mu zelene gore, divna jezera, brojne vrhove s kojih biste mogli gledati sve te divne biljke i životinje koje ste tu nastanili. Bio bi to predio baš kao što je Zelengora

Orlovačko jezero

Nova hrvatska udruga kulture

VAJSKA – Hrvatska zajednica u Srbiji dobila je novu udrugu – Hrvatsku kulturnu udrugu *Antun Sorgg* iz Vajske. Osnivačka skupština udruge održana je 16. srpnja u Vajskoj. Prema Statutu, udruga je osnovana s ciljem očuvanja tradicije, običaja i govora šokačkih Hrvata u Vojvodini. Predsjednik udruge je **Mladen Šimić**.

HosanaFest u Subotici

SUBOTICA – Dvanaesti po redu *HosanaFest* bit će održan u subotu, 9. rujna, u Dvorani sportova u Subotici s početkom u 20 sati. Na festivalu će biti izvedeno 15 novih pjesama. Ovogodišnji festival održava se pod sloganom *Punina zakona je ljubav* (Rim 13,10). Cijena ulaznice je 200 dinara, a prihod je namijenjen za humanitarne svrhe.

Smotra hrvatskih tamburaških sastava

LJUTOVO – IX. smotra hrvatskih tamburaških sastava bit će održana u nedjelju, 10. rujna, u Ljutovu. Sudjeluju: TS *Paori* iz Požege (Hrvatska), *Dunavkinje* iz Mohača (Mađarska), Tamburaška sekcija HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca, Dječji sastav Subotičkog

tamburaškog orkestra i domaćini – Tamburaška sekcija HKUD-a *Ljutovo*. Manifestacija se održava u mjesnom Domu kulture s početkom u 20 sati.

Srijemci Srijemu u Staroj Pazovi

STARA PAZOVA – Ovogodišnja manifestacija *Srijemci Srijemu* bit će održana u subotu, 16. rujna, s početkom u 19.30 sati, u Centru za kulturu u Staroj Pazovi. U programu će, uz domaćina – HKPD *Tomislav* iz Golubinaca, sudjelovati članovi srijemskih udruge kulture: HKPD *Matija Gubec* Ruma, HKC *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, HKD *Šid* iz Šida, HKD *Ljuba* iz Ljube, Društva hrvatske mladeži *Zemuna* iz Zemuna i Zajednice Hrvata Zemuna – knjižnica i čitaonica *Ilija Okruglić* iz Zemuna te Hrvatska čitaonica *Fischer* Surčin. Kao gosti nastupit će članovi HKC-a *Bunjevačko kolo* Subotica – ogranak u Žedniku i Hrvatske čitaonice Subotica.

Manifestaciju zajednički organiziraju HNV i HKPD *Tomislav* iz Golubinaca uz logističku potporu ZKVH-a te medijsko pokroviteljstvo NIU *Hrvatska riječ*.

Priredba *Srijemci Srijemu* do sada je održana u Srijemskoj Mitrovici, Šidu, Rumi i Novom Sadu.

VII. Tavankutski festival voća

TAVANKUT – VII. *Tavankutski festival voća* bit će održan u subotu, 30. rujna, na Etno salašu *Balažević* s početkom u 10 sati. Manifestacija je posvećena predstavljanju privrednih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata Tavankuta. Svečano otvorenje manifestacije je u 11 sati uz revijalnu izložbu poljoprivrednih proizvoda i rukotvorina, kulturni pro-

gram, degustaciju i akcijsku prodaju izložbenih proizvoda. U 13 sati bit će služen ručak po povoljnim cijenama za posjetitelje. Festival će biti zatvoren u 16 sati. Održavanje festivala podržali su Grad Subotica, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i Zagrebačka županija.

Natječaj HNV-a za kulturu

SUBOTICA – Hrvatsko nacionalno vijeće raspisalo je Natječaj za sufinanciranje hrvatskih udruge u Srbiji iz područja kulture u 2017. godini. Natječaj je otvoren do 15. rujna. Natječajna prijava može se preuzeti na internetskim stranicama HNV-a (www.hnv.org.rs) ili osobno u prostorijama HNV-a (Pre-radovićeva 13, Subotica).

Rad Slavena Bačića u zborniku o multikulturalizmu

BEOGRAD – Knjižnica Srpske akademije nauka i umetnosti organizira predstavljanje zbornika radova sa znanstvenog skupa *Stanje i perspektive multikulturalizma u Srbiji i državama regiona* koji je održan 2015. godine. Predstavljanje će biti održano u utorak, 12. rujna, u Svečanoj dvorani SANU-a u Beogradu (Kneza Mihaila 35). U zborniku je, među ostalim, objavljen i rad dr. sc. **Slavena Bačića** iz Subotice naslovljen *Parlamentarno predstavljanje nacionalnih manjina i njihova zastupljenost u drugim organima državne i javne vlasti u Republici Srbiji*. Na predstavljanju će govoriti akademik **Tibor Várady**, prof. emeritus dr. **Vukašin Pavlović** i dr. **Goran Bašić**. Početak je u 13 sati.

Izložba radova nastalih na subotičkim kolonijama *Stipan Šabić i Kruparart*

Retrospektiva slikarsko-grafičarske odiseje

U subotičkoj Galeriji *dr. Vinko Perčić* do 22. rujna može se pogledati izložba koja prikazuje selekciju radova nastalih na dvije likovne kolonije koje se održavaju na teritoriju Grada Subotice – *Stipan Šabić i Kruparart*. Kustos izložbe je multimedijalni umjetnik i ravnatelj Galerije *dr. Vinko Perčić Spartak Dulić*. Izložbom su obuhvaćeni sazivi kolonija od 2011. do 2016. gdje je Dulić izdvojio ukupno 41 rad isto toliko autora. U pitanju su slike i grafike različitih stilova i autorskih poetika, kao i jedna skulptura manjeg formata. Kada je u pitanju umjetnička kolonija *Stipan Šabić* u selekciji su se našli radovi sljedećih autora: **Goran Kujundžić, Iris Dvornik Bondara, Nera Matijević, Nora Evetović, Zita Šuhajda, Hangan Radu Cristian, Lea Vidaković, Ivica Mareković, Varga Patricia Minerva, Josip Skenderović Ago, Sándor Kerekes, Ovidiu Corneliu Salagean, Francu Tudor, Dubravko Mokorović, Serban Sabin Rosca, Hristina Zafirovska, János Sebestyén, Tanja Uverić i Mirko Molnar.**

S druge strane, rad kolonije *Kruparart* predstavljen je radovima autora kao što su: **Ivana Živić, Simonida Radonjić, Tatjana Ratković, Snježana Domazet, Jelena Vičentić, Milivoj Kostić, Miroslav Jovančić, Jasmina Jovančić-Vidaković, Ksenija Kovačević, Olivera Šipka, Jelena Sredanović, Srđan Milodanović, Petar Šadi, Višnja Nikolić, Bojan Novaković, Bojan Mikulić, Aleksandra Grbović, Andrea Krnetić Grbić, Radovan Jandrić, Vesna Lenić Kreže, Isidora Ivanović i Biljana Milenković.**

Kustos Spartak Dulić kaže kako je ova izložba rezultat praćenja onoga što se događa na subotičkoj likovnoj sceni i suradnje s njezinim akterima.

»Ove dvije kolonije ostavile su zanimljivog traga na ovdašnjoj likovnoj sceni. Kod kolonije *Kruparart* zanimljivo je to što je pokrenuta u jednom malom mjestu Bačkom Dušanovu i što su osim slikarstva svoje djelovanje proširili na grafiku – pokrenut je grafički atelje – s tendencijom da se prošire i na druge medije. Likovnu koloniju *Stipan Šabić* organizira udruga *Croart*, koja djeluje šest godina. Ova kolonija okuplja umjetnike iz zemalja u okruženju, ali i šire. Spojio sam ove dvije kolonije, možda će njihova suradnja nakon ove izložbe biti intenzivnija, a u nekoj budućnosti možda će razmijeniti i autore«, kazao je Dulić. Kolonija *Kruparart* je plod privatne inicijative liječnika **Luke Anđelića** i njegove supruge. U razvitku ove likovne manifestacije sudjelovalo je nekoliko subotičkih likovnih umjetnika, a koloniju danas vodi **Ksenija Kovačević**.

»Zadovoljni smo što je naša kolonija stigla do Galerije *dr. Vinko Perčić*. Kroz koloniju *Kruparart* prošao je veliki broj umjetnika. Umjetnici koje smo pozivali su zadovoljni i to nam je veliki plus da nastavimo dalje s radom«, kazala je Kovačević.

Predsjednik Hrvatske likovne udruge *Croart* **Josip Horvat** je izrazio zahvalnost što je kolonija koju organiziraju predstavljena u ovoj subotičkoj ustanovi kulture.

»Drago mi je da smo dobili jedan stručni, strogi izbor radova nastalih na naših prvih pet kolonija. Ova izložba doprinosi i većoj vidljivosti naše kolonije u likovnom životu grada. Također, ovo je poticaj i za našu suradnju s *Kruparartom*«, rekao je Horvat.

Izložba je otvorena u sklopu programa obilježavanja Dana grada Subotice.

D. B. P.

Na Paliću održan sedmi saziv Umjetničke kolonije *Stipan Šabić*

Plejada likovnih izraza

Kao svoj najveći godišnji projekt, Hrvatska likovna udruga *Croart* iz Subotice organizira međunarodnu umjetničku koloniju koja nosi ime likovnog pedagoga i slikara **Stipana Šabića** (Tavankut, 1928. – Subotica, 2003.). Ove godine priređen je sedmi saziv te likovne manifestacije, a održan je od 29. kolovoza do 3. rujna na Paliću.

S ciljem da okupi predstavnike različitih »škola« u regiji, ali i šire, te potvrdi svoj međunarodni karakter, kolonija je ove godine okupila 13 akademskih slikara iz više zemalja: Srbije (**Nikša Ercegović, Miloš Milošević i Miroslav Jovančić**), Hrvatske (**Ana Jakić Divković, Nina Brkić, Dubravko Mokrović, Ivica Mareković**), Bosne i Hercegovine (**Maida Garić i Almedina Cifrić**), Rumunjske (**Ernő Palkó i Tudor Francu**), Sirije (**Ibrahim Barghoud**) i Mađarske (**Andrea Balló**).

Inspiracija i teme

Rezultat njihova četverodnevna rada u inspirativnom okruženju i miru poznate turističke destinacije jest više od dvadeset likovnih djela.

»I ove smo godine uspjeli dovesti jake umjetnike, što se vidi po kvaliteti nastalih radova«, kaže član Organizacijskog odbora kolonije, povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. »Slikari su

nastojali dati svoj maksimum. Imamo plejadu stilova i likovnih izraza. Osim slika – ulja ili akrila na platnu, imamo i radove nastale u keramici, crteže, akvarele, kolaže... Kolonija ove godine nije imala zadanu temu. Neki od sudionika su stvarali u svojem aktualnom ciklusu, a neki su se odlučili za motive Palića, pa tako imamo ekspresionističku viziju Ženskog štranda, crteže motiva s čuvenih palićkih vaza, vile Bagolyvár i slično«, dodaje on.

Pejzaži i antiratne poruke

Svi sudionici kolonije s kojima smo, prateći nastanak njihovih djela, razgovarali, puni su pozitivnih dojmova o ljepotama Palića i Subotice, razmjeni iskustava s »kolegama«, ali i organizaciji ove manifestacije. Jedna od njih, akademska slikarica-grafičarka iz Zagreba Ana Jakić Divković kaže kako joj je ova kolonija baš »legla«.

»Subotica i Vojvodina me podsjećaju na moj zavičaj, na djetinjstvo, pošto sam iz Erduta. Zato mi je i kolonija odlično »legla«. Zanimljivo je i to da sam na izložbi u Gradskom muzeju naišla na sliku koju je uradila moja majka, također likovna umjetnica.

Kolonija je ove godine okupila 13 akademskih slikara iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske, Mađarske i Sirije

Preferiram crtež, crtam tušem i perom, bavim se i ilustracijom. Ali na Paliću sam radila dva kolaža od papira. Tema prvoga je *Nebo i zemlja* i inspiriran je ovdašnjim ravničarskim krajolikom gdje je, za razliku od Zagreba u kom živim, moguće vidjeti horizont, a drugi je *Drvo života*«, objašnjava Jakić Divković.

Fascinaciju lokacijom kolonije, akademski slikar iz Beograda **Nikša Ercegović** pretočio je na platno. On, kako kaže, preferira slikati realistično, što su potvrdila i dva njegova rada s motivima Palića nastala upravo na obali jezera.

Svakako najzanimljiviji sudionik kolonije bio je Ibrahim Barghoud, Sirijac koji kao izbjeglica već četiri godine živi u Beču. Član je *Ateliera El Kordy* s kojim *Croart* surađuje preko svoje članice **Ankice Perge Karačić**. Prije rata u Siriji, Barghoud je bio profesor slikarstva i dekoracije na državnoj akademiji u danas bombama srušenom Alepou.

Njegove slike s razlogom djeluju uznemiravajuće jer su, kako kaže, inspirane patnjom ljudi u ratom zahvaćenoj Siriji. Svojim slikama želi ukazati na patnje Sirijaca te pozvati na okončanje ratnih sukoba. »Umjesto oružja, za mir se borim slikarskim priborom«, kaže Barghoud.

Suradnja i potpora

Udruga *Croart* je ovogodišnju koloniju *Stipan Šabić* organizirala u suradnji s poduzećem *Elitte Palić* u čijim objektima su slikari boravili i radili.

»Zadovoljni smo kako je sve proteklo. Zadovoljni smo i našim ovogodišnjim partnerima, s kojima smo prvi puta surađivali u organizaciji kolonije. Plan je da se ova suradnja nastavi i sljedeće godine na obostrano zadovoljstvo«, kaže predsjednik HLU *Croart* **Josip Horvat**.

Održavanje kolonije financijski su poduprli Grad Subotica, Veleposlanstvo Hrvatske u Beogradu, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicima i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

D. B. P.

Svako selo drugačije plete

Manifestacija *Žensko tradicijsko češljanje Hrvatica u regiji*, peta zaredom, održana je u subotu, 2. rujna, u Baču, u organizaciji UG-a *Tragovi Šokaca*. Prvi dio manifestacije, vrlo sadržajno predavanje mag. educ. art. **Tomislava Livaja** na temu starinskih nošnji Šokaca iz Aljmaša i Sonte, s posebnim osvrtom na ogavlja, te pokazna radionica, planiran je u prekrasnom ambijentu Etno kuće *Didina kuća* u Baču, a zbog prijetećeg nevremena premješten je u prostorije Kulturno-propagandnog centra Bač, gdje je održan i kulturno-umjetnički dio programa. U njemu su sudjelovali članovi i članice KUD-a *Šokadija* iz Strizivojne, te ŽPS *Tramošnjanke* KUD-a *Mladost* i ŽPS UG *Tragovi Šokaca* iz Bača. Ove godine urađene su, i na reviji tijekom večernjeg kulturno-umjetničkog programa prikazane, frizure i svečana ogavlja žena starijih od 50 godina.

Eduktivna manifestacija

»Poznato je da svako naše selo ima neku svoju prepoznatljivu tradiciju, nešto specifično, što nigdje drugdje nema. Međutim, sve je to slično, jedino je, zahvaljujući kreativnosti naših baka i prabaka, otišlo u brojne varijacije. Upravo stoga me i veseli što smo se okupili u ovolikom broju, jer nikako ne bih želio da ovo bude klasično predavanje, nego više razmjena naših iskustava. Manifestacije poput današnje jako su nam potrebne, jer očito doba folklornih smotri doživljava pad. Danas se kod mladih javlja sve više odbojnosti prema kulturnoj baštini, za što krivim i obrazovni sustav, koji po meni više njeguje vrijednosti drugih. Stoga su nam edukativne manifestacije jako potrebne, osobito ukoliko snimke i zapise s njih sačuvamo za budućnost«, rekao je među ostalim Livaja.

Raduje me što je iz godine u godinu sve veći broj sudionika, pa ova manifestacija prelazi uske teritorijalne okvire i svakako zaslužuje puno veću pozornost, jer je prerasla u međunarodnu, ali i multinacionalnu, kaže Stanka Čoban

Na radionici je praktično viđeno svo bogatstvo različitosti, ali i puno zajedničkih elemenata u izradi frizura i oglavlja žena iz šire regije i to ne samo Hrvatica. Sve aktivnosti pozorno je pratio, snimao i bilježio i povjesničar-amater **Ivica Čosić Bukvin** iz Vrbanje.

»Na ovoj manifestaciji sam prisutan od njezinog utemeljenja. Vidim da se i u Vojvodini, kao i kod nas u Cvetferiji, u svim KUD-ovima bilježi veliki odliv mlađega članstva. Stoga je krajnje vrijeme da se od folklorno-estradnih aktivnosti okrenemo ovom tipu manifestacija. Na današnjoj radionici puno toga je viđeno, snimljeno i zapisano, a znate kako uvijek u šali kažem: što nije zapisano, nije se ni dogodilo. I svakako, ovakve manifestacije bi trebalo dići na višu razinu, nikako ih ne bismo smjeli ostaviti da tave u lokalnim sredinama. Samo na taj način ćemo puno vrijednoga ostaviti dolazećim generacijama i upravo to je naša prava zaloga za budućnost«, rekao je Čosić.

Snimiti i zapisati

Bilo je to iznimno poticajno kulturno događanje, od velikog značaja za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, a osobito u općini Bač. Održavanje manifestacije pomogli su Općina Bač, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Medijski pokrovitelji su *Skazanje*, *Radio Bačka*, *NIU Hrvatska riječ* i RTV – program na hrvatskom jeziku. Idejni tvorac i realizator ove manifestacije, predsjednica udruge *Tragovi Šokaca* **Stanka Čoban** bila je zadovoljna urađenim, ali već razmišlja o obavezama za narednu godinu.

»Manifestacija *Žensko tradicijsko češljanje* odvija se već peti put, svake godine s drugom podtemom. I ovoga puta materijalno su nas podržali svi relevantni subjekti naše zajednice, međutim, mislim da bi bilo korektno da su našoj manifestaciji dali legitimitet i svojim prisustvom. Raduje me što je iz godine u godinu sve veći broj sudionika, pa ova manifestacija prelazi uske teritorijalne okvire i svakako zaslužuje puno veću pozornost, jer je prerasla u međunarodnu, ali i multinacionalnu. Zbog toga ju zasigurno treba ozbiljnije, osobito putem elektroničkih medija, predstaviti što široj javnosti kao doprinos hrvatske zajednice općoj kulturi sredine u kojoj živimo. Osvrnula bih se i na teško stanje u udrugama šokačkog Podunavlja. Zbog velikog odliva mladih, a sada već i srednjih generacija iz naših mjesta, članstvo nam se ubrzano osipa. Aktivnih je sve manje, pa je neophodno sve snage baciti upravo na ovakav način rada i sve to snimiti, zapisati, kako bi za budućnost ostali tragovi našeg postojanja i djelovanja na ovim prostorima«, rekla je Stanka Čoban.

Ivan Andrašić

Pred Gabrićevim križem

U nedjelju, 3. rujna, na Hrvatskom Majuru, jedinom mjestu koje ima hrvatski predznak u Srbiji, sadašnji i bivši stanovnici toga mjesta proslavili su sa svojim gostima blagdan svog nebeskog zaštitnika sv. Marka Križevčanina. Svetu misu u 11 sati predvodio je mons. **Andrija Anišić**, koji je rođen u tom naselju bunjevačkih salaša. U zajedništvu s njim bio je župnik župe Presvetog Trojstva iz Male Bosne **Dragan Muharem**, pod čiju nadležnost spada i to naselje.

U prigodnoj propovijedi mons. Anišić je, prisjećajući se svoga djetinjstva, naglasio kako je mjesto na kojem se već tridesetak godina održava to proštenje, najsvetije mjesto za sve stanovnike Hrvatskog Majura. Naime, ondje pred tzv. *Gabrićevim križem* mnoge generacije stanovnika toga mjesta i prolaznika okupljali su se na molitvu.

»Ovdje pred ovim križem klečali su mnogi ponavljajući riječi: Klanjamo Ti se Kriste i blagoslivljamo Te jer si svojim svetim križem otkupio svijet. Pred ovim križem mnogi su se klanjali Kristovu križu i zahvaljivali mu na njegovoj neizmornoj ljubavi. Pred ovim križem mnogi su se udarali u prsa kajući se za svoje grijeh. Pred ovim križem potekle su mnoge suze i molitveni vapaji u vrijeme kušnji i životnih tragedija stanovnika Hrvatskog Majura. Pred ovim križem mnogi su zahvaljivali na primljenim milostima i molili blagoslov za svoje obitelji, za njive, za dobar urod...«, istaknuo je mons. Anišić ističući primjer sv. **Marka Križevčanina** koji je svoj život »izgubio« poradi Krista i njegovog evanđelja. »Razmatrajući njegov život možemo shvatiti pomalo čudnu Isusovu riječ koja se čitala te nedjelje: Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, spasit će ga. Bez pogleda u vječnost o kojem Isus govori i za koju se valja spremati 'gubeći' svoj život poradi njega i evanđelja, teško čovjek može izdržati sve kušnje i životne poteškoće, ali s pogledom u nebo i korakom odlučno hodeći ovom zemljom, slijedeći Isusov put ljubav, sve dobiva pravi smisao i ispunja nas mirom i radošću«, zaključio je propovjednik.

Na misi su pjevali članovi župnog zbora iz Male Bosne pod ravnanjem orguljašice **Jelene Demšedi**. **Gabrijel Kujundžić** je i ove godine »doveo« svojim agregatom struju na ledinu kod

Križa kako bi oko dvjesto sudionika proštenja moglo bolje sudjelovati i pratiti svetu misu.

Na kraju mise župnik Dragan Muharem zahvalio je svim sudionicima proštenja, koji su usprkos kišnom vremenu došli i ove godine zajedno moliti ali i oživjeti uspomene iz života na Hrvatskom Majuru, u kojem su još 1972. godine živjeli brojni stanovnici toga mjesta u preko dvije stotine salaša. On je posebno pozdravio mlade iz Udruge *Hrvatski Majur* koji su došli na to slavlje sa seminara iz Tavankuta na kojem su kroz tri dana razgovarali na temu: »Mladi u društvenom životu hrvatske zajednice u Srbiji – povijest, stanje i perspektive«. Na tom seminaru su sudjelovali mladi uglavnom iz Bačke i Srijema, a zadaća im je bila učiti kako se kao mlad čovjek angažirati u svojoj manjinskoj zajednici.

Poslije svete mise sudionici proštenja još su se dugo zadržali u razgovoru i oživljavanju uspomena iz prošlosti Hrvatskog Majura.

H. R.

Sestra Orsillo u Subotici

U višednevnom posjetu sestrama u Subotici boravila je vrhovna glavarica Družbe sestara Kćeri Milosrđa, Časna Majka s. M. **Cristina Orsillo** u pratnji svoje tajnice s. M. **Mirjam Gadza**. Časna Majka je u subotu sudjelovala na misi u marijanskom svetištu Bunarić, a u nedjelju je bila na misi u crkvi sv. Roka. Na početku mise Časnu Majku je pozdravio župnik mons. **Andrija Anišić**. On ju je pozdravio kao onu koja dolazi iz Argentine, iz domovine pape **Franje** i poželio joj dobrodošlicu te plodan i blagoslovljen pohod njezinim sestrama u subotičkom samostanu. Okupljene vjernike pozdravila je Časna Majka **Cristina** te je objasnila kako se nalazi u tzv. Kanonskoj vizitaciji svojim sestrama. U tom svojstvu već je pohodila sestre u Južnoj Americi, Kanadi i Njemačkoj i istaknula je kako su joj svugdje posvjedočili da je blagoslov imati sestre u župi i izrazila je nadu da je tako i u Subotici. Pozvala je vjernike da slobodno pozvone na vrata samostana kad im je teško ili kad im nešto zatreba i da zatraže od njih duhovnu podršku, molitvu i razgovor. Sestre je pozvala da budu otvorene i spremne pomagati župljanima, ne samo u svojim redovitim dužnostima nego i u drugim prilikama, pogotovo kada oni zatraže njihovu podršku. Podsjetila se na tri sestre iz Subotice koje su bile na službi u njezinoj domovini Argentini – to su bile sestre **Beata, Mira i Te-rezita**. Te sestre su u njezinom djetinjstvu, za vrijeme njezinog školovanja utjecale na njezin duhovni rast. Na kraju svog pozdrava pozvala je vjernike da mole za nova duhovna zvanja u njihovoj Družbi kako bi sestre i dalje mogle vršiti poslanje u Crkvi i svijetu koje im je zacrtala njihova majka utemeljiteljica, bl. Majka Propetog Isusa Petković. Poslije sv. mise Časna Majka se susrela sa župljanima i na redovitom nedjeljnom druženju u vjeronaučnoj dvorani.

A. A.

Opomena potaknuta ljubavlju

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljudi često vole kritizirati, upirati prstom u greške drugih, osobito ako im oni koji griješe nisu dragi. Kritiziraju jer se tako osjećaju moćnijima, ne toliko da bi onoga koji griješi usmjerili na pravi put. Stoga kritike i opomene u današnje vrijeme nisu baš omiljene među ljudima. Isus u Matejevom evanđelju govori o bratskoj opomeni, onoj koja je isključivo potaknuta ljubavlju i za prvi cilj ima dobro drugog (usp. Mt 18,15-20). Dakle, opomena je važan dio kršćanskog života, ali u njezinoj pozadini uvijek mora biti ljubav, bez ikakvih primjesa nadmenosti, ponižavanja ili bilo kojeg drugog osjećaja koji je suprotan iskrenoj ljubavi prema bratu.

Dužnost opominjanja

Iako nam se u dvadeset prvom stoljeću opomena može činiti zastarjelom pedagogijom, kad svatko misli da zna što je dobro a što nije, kad se promiče različitost na svim poljima ljudskog života, kad je uvriježeno načelo vladanja »gledaj svoja posla«, ipak opomena o kakvoj Isus govori važna je za kršćane kao bratsku zajednicu. Bratska opomena ima za cilj isključivo dobro osobe, pa čak i po cijenu našeg međusobnog odnosa. Istina je da netko neće dobro primiti opomenu, da će se naljutiti, ipak ako je u pitanju njegovo dobro dužnost je opomenuti. Iako je opomenuti nekog tko nam nije baš po volji, no takva opomena može biti izraz naše netrpeljivosti, može biti rođena iz oholosti i onda nije u skladu s onim o čemu Isus govori.

Opomenuti nekog do koga nam je stalo zahtijeva od nas duh poniznosti i rizik da, iako je iz ljubavi i s najboljom namjerom, bude pogrešno shvaćena. No, to ipak nije opravdanje za šutnju, jer nas kršćanska ljubav obvezuje da opomenemo onoga koji je skrenuo s pravog puta, kako bi se na njega vratio. Tako i Bog opominje proroka Ezekijela zbog šutnje, jer mu je poslanje govoriti i opominjati: »Reknem li bezbožniku: 'Bezbožniče, umrijet ćeš!' – a ti ne progovoriš i ne opomeneš bezbožnika da se vrati od svojega zloga puta, bezbožnik će umrijeti zbog svojega grijeha, ali krv njegovu tražit ću iz tvoje ruke. Ali ako bezbožnika opomeneš da se vrati od svojega zloga puta, a on se ne vrati sa svojega puta, on će umrijeti zbog svojega grijeha, a ti si spasio život svoj.« (Ez 33,8-9).

Dakle, kršćani ne smiju šutjeti, ono što im je naviješteno i što su primili moraju dalje širiti. Nikakvi ljudski obziri, neugodnosti i strahovi ne smiju im biti ispred dobra bližnjega. No, treba se čuvati kritiziranja. Ne treba promatrati druge i tražiti i najmanju sitnicu kao povod za kritiku, kao što treba imati na umu da opomena nije govor o drugome, nego govor drugome. Izraz je brige za bližnjeg, te je plod iskrene ljubavi. Cilj opomene je obraćenje drugog koje vodi u vječnost, ali isto tako učvršćuje zajedništvo Crkve na zemlji.

Opomena upućena bratu nije put našeg uzdizanja iznad njega jer smo bolji. Ne! Ona je poticaj na uviđanje grijeha kojeg brat nije bio ili nije htio biti svjestan i upućivanje na is-povijed kojom se izmiruje s Bogom i braćom.

Znati primiti opomenu

No, nije naša dužnost samo opominjati, nego kršćanski živjeti, te moći primiti opomenu, ako smo je svojim vladanjem zaslužili. To je put savršenosti koji vodi u nebo. Isus nam je ostavio svoj nauk koji nas usmjerava i uči pravom kršćanskom životu. Pošto smo kao ljudi skloni zaboravljanju, trebamo se trajno hraniti njegovim naukom čitajući Sveto pismo, te primljeno čitanjem provoditi u svakodnevnom životu. Tek kada sami uložimo trud kako bismo živjeli prema Kristovim smjernicama, postajemo sposobni prepoznati greške svoga brata, te ga iz ljubavi opomenuti.

S druge strane, ne smijemo zaboraviti da smo i mi, ma koliko pobožni bili, samo ljudi. Zbog svoje ljudske slabosti skloni smo greškama. Nekada smo ih svjesni, no ponekad, koliko god dobro mislili, radimo pogrešno. Zato moramo imati poniznosti primiti bratsku opomenu. Ne smijemo se ljutiti na brata koji nas opominje, niti mu zamijerati, već biti zahvalni što nam je ukazao da idemo krivim putem. Da bismo mogli primiti, kao i da bismo mogli davati valjanu opomenu, potrebna nam je bratska ljubav, koja u ljudima gleda dobro i želi svima dobro. Stoga bratsku opomenu o kojoj Isus govori trebamo shvatiti kao dio puta vjerskog rasta i ne zazirati od nje, nego je iskoristiti kao važno sredstvo za napredak u vjeri. Ali, kao što je rekao sv. Petar: »Prije svega imajte žarku ljubav jedni prema drugima« (1Pt 4,8).

Obrazovanje na hrvatskome

Regina Dulić ima 16 godina i živi Đurđinu s mamom, tatom, starijim bratom **Josipom** i mlađom sestrom **Mihaelom**, a starije dvije sestre **Martina** i **Andrea** nisu više kod kuće. Regina ide u Gimnaziju na hrvatskome jeziku, a osnovnu školu je također završila na ovome jeziku. Voli folklor i nedavno je članica folklorne sekcije Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*.

Osnovnoškolsko obrazovanje Regina je završila u školi *Matko Vuković* u Subotici, a prva četiri razreda u školi *Vladimir Nazor* u Đurđinu. S obzirom na to da ih u Đurđinu u generaciji nije bilo dovoljno da se formira i peti razred na hrvatskome jeziku, Regina i njezini roditelji su odlučili da ona ipak nastavi školovanje na materinjem jeziku te je preostala četiri razreda osnovne škole putovala autobusom do škole u Subotici. Regina kaže da je ponekada bilo naporno, ali da je u toj školi stekla dobre prijatelje i lijepe uspomene te kao najvažnije ističe da je mogla učiti na hrvatskome jeziku.

Regina ide u drugi razred Gimnazije *Svetozar Marković*, opći smjer, a najdraži predmet u školi joj je hrvatski jezik, jer, kako kaže, voli čitati hrvatsku književnost. Ipak, ne planira u tom smjeru nastaviti školovanje – želja joj je upisati fakultet vezan za poljoprivredu, a naročito je interesira organska proizvodnja. Kaže da joj je ljubav prema poljoprivredi usadio otac, te da je tomu sigurno pridonijela činjenica što je odrasla na selu, u obitelji koja se bavi ovim poslom.

Regina je nedavno krenula na folklor u HKC *Bunjevačko kolo*, a prve folklorne korake naučila je u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu *Đurđin*, gdje je išla kao mala. U slobodno vrijeme Regina voli slušati muziku i pomagati mami u kućanskim poslovima.

J. Dulić Bako

Najbitnije je opstati

NK *Dinamo* iz Sonte preživljava vrlo teško razdoblje. Kriza u klubu došla je kulminaciju, prije svega u upravnim strukturama. Zahvaljujući ostavkama predsjednika i većega dijela Upravnog odbora *Dinamo*, aktivnostima preostalih troje sportskih radnika trenutačno koordinira tajnik **Adam Domić**.

Tijekom prvenstva klub Vam je ostao bez većeg dijela uprave. Kako prevladati nastalu krizu?

Iskreno, ova uprava nije bila homogena već od početka mandata. Izabrani predsjednik godinu i pol je igrao igru hoću-neću, pa je konačno i odustao od funkcije. Kasnije su ostavke podnijeli i sportski direktor i još neki od članova upravnog i nadzornog odbora. Sve ovo izdogađalo se u vrijeme kad je veliki broj klubova odustao od natjecanja, poglavito zbog besparice. *Dinamo* je prošlo prvenstvo uspio privesti kraju, a pred nama je i novo, u nikada težoj situaciji za klub.

Kako su nogometaši reagirali na navedeno stanje?

Iznenadujuće pozitivno. Nas nekoliko koji smo ostali i radimo imamo njihovu apsolutnu podršku i samo zbog njih i međusobnog povjerenja klub moramo postaviti na zdrave noge. Za razliku od većine klubova u okolici, a i šire, nemamo legiju stranaca, za koje se mora izdvojiti određena količina novca. Svi nogometaši *Dinama* iz našeg su mjesta i svima im je *Dinamo* u srcu. I pored brojnih poziva iz klubova u okolnim mjestima, nitko od nogometaša ljetos nas nije napustio, tako da u predstojeću natjecateljsku sezonu ulazimo kompletni.

Što Vam je prioritet u predstojećem razdoblju?

Prije svega, moramo sazvati izvanrednu izbornu skupštinu i kompletirati upravne strukture. Klubu je potrebna uprava u kojoj će biti manje prazne priče, a više akcije i konkretnoga rada. Rješavanjem ove krize nadam se i da ćemo uspjeti privući kojega sponzora i tako osigurati koliko-toliko pristojne uvjete za rad. Nadam se da će novoizabrani i u stvarnosti raditi ono za što će i biti izabrani.

Ima li u sportskim klubovima mjesta politici?

Štogaod tko mislio, prisustvo politike i to opcije na vlasti, u sportskim klubovima danas je naša stvarnost i apsolutno je neophodno. Svi mi možemo glumiti političke čistunce i neke neopredijeljene tipove, ali ukoliko nemaš utabanu stazu do centara u kojima se odlučuje o svemu najbitnijem, prvenstveno o raspodjeli proračunskog kolača, zatvorena su ti vrata podrške na svim administrativnim razinama. Što je još gore, nisu ti dostupni ni kvalitetni sponzori, bez kojih danas niti jednom sportskom subjektu nema opstanka.

Ivan Andrašić

Josip Andrić, *Irska – putopisne uspomene sa Zelenog otoka*

Inspirativan i poučan putopis

Sasvim neosjetno, Andrićev osobni dojam utiskuje se u našu svijest i počinjemo misliti o Irskoj, a ona možda nikada prije toga nije bila naša tema

U godini obilježavanja 50. obljetnice smrti dr. **Josipa Andrića**, književnika, skladatelja i velikog kulturnog radnika nanovo otkrivamo Andrićev bogat književni opus.

Osobito osebujan i inspirativan je Andrićev putopis *Irska – zeleni otok*, prošireno izdanje koje je izašlo 1942. godine u Zagrebu u *Jeronimskoj knjizi* s podnaslovom *Irska – putopisne uspomene sa Zelenog otoka*. Andrićevi putopisi su, prema **Kokićevom** navođenju, bili rado čitani i u njegovo vrijeme, a mogli bi zainteresirati i današnjeg čitatelja. Ovaj putopis o Irskoj može se čitati i kao poučno štivo stoga što obiluje vjerodostojnim podacima, a svakako i kao vrijedan dokument o putovanju i hodočašćenju onoga vremena.

Govoreći o glavnim crtama Andrićeve proze, treba reći kako je ona velikim dijelom oslonjena na katoličku tradiciju, što se očituje i u ovome putopisu. Pišući putopis o Irskoj, kao glavne značajke ove zemlje i njenog naroda izdvaja njegovu pripadnost katoličkim narodima, a kao najznačajniji trenutak njihove povijesti ističe dolazak sv. Patrika na tlo Irske (432. g.). Irsku naziva i Otokom Svetaca.

Mnogi koji su pisali o Josipu Andriću, između ostalih Aleksa Kokić i

Ante Jakšić, ističu kako je osnovna svrha njegove djelatnosti kako književne, tako i glazbene upravo služenje svome narodu, stoga i njegova književnost često ima isti cilj. Sam Andrić u svome djelu *Irska – zeleni otok* kaže: »I kao što sam za Slovačku bezbroj puta umočio pero, tako sam to činio i za Irsku, a iza svakog takvog poteza pera bila je misao na Hrvatsku«. (Andrić, 1942.) Ovo je ujedno i jedno od njegovih nastojanja pri pisanju putopisa – rasvijetliti međusobne veze između Irske i Hrvatske, usporediti njihov povijesni razvoj i tijek borbi za samostalnost. Ovaj putopis izdvaja se i svojom književnom vrijednošću. Stil je ujednačen, protkan podacima te djelo teži dokumentarističkoj vjerodostojnosti, no i uz mnoštvo podataka, ima zanimljivu fabulu. Ono što ovaj putopis čini modernim jesu osobna poet-

ska zapažanja o zemlji u kojoj se nalazi i umetanje doživljenog u okvir priče. Putopis je izdijeljen na 44 poglavlja, a svako poglavlje može se čitati kao posebna priča o jednom fenomenu

važnom za Irsku. Andrić pokazuje dobro poznavanje irske povijesti, kulture i umjetnosti i kroz priču navodi čitatelja na stjecanje vlastitih dojmova o ovome otoku. Josip Andrić poznaje legende vezane uz Irsku, njena povijesna previranja i sukobe, ali i zanimljive priče iz života irskih književnika, političara i drugih značajnih ličnosti. Dobro razrađena i sistematizirana misao o Irskoj poticajno djeluje na čitatelja, koji ju i sam poželi posjetiti. U čitateljevu imaginariju stvara se slika ovoga otoka kakav je on bio u Andrićevo vrijeme, a ispod površine ove slike naziru se slojevi boje koju je povijest nanijela na otok. Sasvim neosjetno, Andrićev osobni dojam utiskuje se u našu svijest i počinjemo misliti o Irskoj, a ona možda nikada prije toga nije bila naša tema. A s kojim dobrim putopisom bismo i mogli ovo izbjeći? Najinteresantnije i najpoetičnije je poglavlje *Lutanja i razočaranja* u kome Andrić iznosi vlastite dojmove. Ovo poglavlje nalikuje eseju s elementima poetskog.

Zašto Andrić odabire baš Irsku za mjesto svog putovanja i prostor o kome vrijedi pisati? Dr. Josip Andrić i sam je sudjelovao na međunarodnom euharistijskom kongresu u Dublinu 1932. i u godinama koje slijede

nastavlja se baviti Irskom, kao zemljom bogate katoličke tradicije. O ovome događaju i sam prenosi dojmove engleskog pisca **Chesterstona**: »Bacivši pogled po zemlji, činilo mu se, kao da je Dublin postao neki glavni grad svijeta: nađoše se tu predstavnici svijeta i svijeta kontinenta«. (Andrić, 1942: 221) U svome putopisu bilježi kako Irsku i Irce doživljava bliskima hrvatskome narodu. Opraštajući se od Irske, svoje dojmove o ovome zelenome otoku Andrić upotpunjuje zapažanjem o veličanstvenoj irskoj himni: »I jeka te divne himne dopirala je do nas kada je Saturnia zaplivala Irskim morem u tamnu noć noseći nas sa Otoka Svetaca prema domovini.« (Andrić, 1942: 221)

Klara Dulić

Bauk nedosljednosti kruži scenom

Aonda je uslijedio ne baš kopernikanski, ali obrat posve neočekivan, barem za širu javnost, iznenadnim dokinućem dva, do tada, samostalna teatra: subotičkoga Hrvatskoga narodnoga kazališta i Magyar Színház, dvije autentične, u svakom pogledu posve samosvojne i već dobro afirmirane scene, nastale odlukom (iz 1945.) u tada bezmalo euforičnom raspoloženju da ih sada iste te vlasti u ozračju gotovo ogoljene političke (zlo)volje (?) prisiljavaju na upitno, može se reći i neprihvatljivo »objedinjavanje«. U svojevrsnu repertoarsku redukciju i povlačenje. U teško razumljivo i prihvatljivo organizacijsko i djelatno »povezivanje i spajanje«, što će sve zajedno »okruniti« novim nazivom: Narodno pozorište-Népszínház. Drukčije rečeno: u nj je mjesto svemu što traži puta ka sceni. Uz u, prvotno preimenovane (početkom 1951.) ansamble Hrvatske i Mađarske drame, također i za desetkovane ostatke isprve tzv. Muzičke grane (koja od jeseni 1952. do zaključno s krajem sezone 1953./54. djeluje kao subotička Opera s baletom), pa do alternativnih grupa, što su tu i tamo nicali – sve ih se ima u Narodno pozorište-Népszínház pokrpati. Razumije se – bespogovorno! Mimo svake suvisle riječi razjašnjenja glede svrhe i cilja nastanka nove ustanove, u organizacijskom pogledu nedovoljno promišljene i stoga manjkave, uza sve druge programske, scenske i jezične kontroverze. Pogotovo što su ispod lica dvaju dramskih ansambala »upućeni« već tada prepoznali nakanu stvaranja i trećega, premda još nespominjanoga, ali upućenima već tih pedesetih godina XX. st. »vidljivoga«, eno ga pomalja se, ispod svih predložaka. Stoga ni hitniji mjesta nema: Zucker kommt zulezt (šećer dolazi na kraju)!

Sve se ovo zbiva (treba li to uopće istjecati?) istodobno sa stanovitom uznemirenošću bunjevačko-šokačkog puka, u ozračju grubog, a po posljedicama očito nepromišljenog ukidanja hrvatskih odjeljenja i preimenovanjem *Hrvatske riječi* u *Subotičke novine*. S neskrivenim nastojanjem potiskivanja samosvijesti o kontinuitetu hrvatske kulture u ovom podneblju, izraženim kako u pjesništvu, tako i u bogatoj usmeno književnoj, pripovjedačkoj i inoj tradiciji i baštini, dobro vidljivoj, iz može se reći, danomice sve bogatijeg sakupljačkog opusa **Balinta Vujkova** i shvaćanja književnoga jezika »kao više potencije narodnoga«.

Kome je smetala hrvatska jezična posebnost

Dobro je znano kako se prvi pokušaji zatiranja hrvatske jezične posebnosti, kroz bližu i dalju povijest promatrano, poklapaju s razdobljem koje prethodi mađarskom nacionalnom buđenju i kasnijim gibanjima vezanim uz 1848., a zatim još i više u vrije-

me Nagodbe (one hrvatsko-ugarske iz 1868.), kada javnom scenom nesputano gospodare »velemajstori asimilacije«. Njihova će stajališta, a osobito iskustva, preuzeti protagonisti nastanka prve Jugoslavije (1918. – 1941.), gazeći utabanim bespućima što nikamo ne vode, osim u otvorene sukobe sa svim što sadrži hrvatsku atribuciju, jalovo vijugajući uzduž hrvatsko-srpskih, istih ili bliskih, štokavskih osnovica, nezdravo potičući različita jezikoslovna strujanja, neskriveno polazeći od retrogradnih stajališta glede svakog nastojanja za uljuđeno očuvanje hrvatskog identiteta u jeziku, a također i sve druge pravopisne, gramatičke i rječničke pojedinosti i značajke, što pridonose nastanku različitih filoloških škola, nalazeći posebno plodno tlo kod tzv. hrvatskih vukovaca, iliti onih jezikoslovaca između dva svjetska rata koji daju pristanak na drastično sakaćenje vlastita hrvatskog leksika, identiteta i popudbine.

U tom kontekstu, s tih i tomu bliskih pozicija, sredinom XX. stoljeća polaze i inspiratori ukidanja hrvatskih odjeljenja u školama i subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, Opere s baletom, te preimenovanja *Hrvatske riječi* u *Subotičke novine* itd. Na taj se način (tragom i jedne ankete iz 1954.), zapravo ide u susret tzv. Novosadskog dogovora (1960.) kojim se nastoji dokazati, učvrstiti i zaključiti kako je jezik Crnogoraca, Hrvata i Srba zapravo jedan jezik, s dva izgovora – ijekavskim i ekavskim, što u »službenoj« svakodnevici pogoduje nastavku zatiranja hrvatske jezične posebnosti. Na sve ovo nužno je morao uslijediti odgovor: Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, osobito podižući pravu buru i oko zabranjenog *Londonca* Hrvatskog pravopisa (1971.) **Stjepana Babića, Božidara Finke i Milana Moguša.**

Kazalište u raljama dnevno-političke rutine

Preimenovanjem Hrvatskog narodnog kazališta u ansambl Hrvatske drame (početkom 1951.), a zatim u Dramu na srpsko-hrvatskom jeziku (tijekom 1958.) započinje postupna i bespovratna promjena bića i karaktera, dojučerašnjega subotičkoga HNK, kao višestruko složene scenske institucije osnovane da bi svojim funkcionalnim djelovanjem ispunila i zadovoljila kako tradicionalne, tako i novonastajuće narodno-identitetske i kulturno-stvaralačke potrebe Hrvata ovoga podneblja, osmišljavajući njihovu stvaralačku samobitnost i sve vidove povezanosti i interakcije s hrvatskim kulturnim i državnim središtem. Usuglašavanjem i zakonomjernom ugradbom u nastojanja matice.

U ostvarivanju ovih ciljeva na kazališnoj i glazbenoj sceni istakli su se uz **Lajču Lendvaija**, sazrijevajući u glumačke okomice **Geza Kopunovića, Mirko Huska, Josip Bajić, Klara Peić, Ana Skenderović, Jelka Asić, Eržika Kovačević, Katarina Bačlija** i drugi, mlađi, poput **Ivice Jakočevića, Vlatka Dulića**...

Značajne su novine i pomake u shvaćanju izvođačkih umjetnosti ostvarili ovdje gostujući redatelji poput **Vojmila Rabadana, Zlatka i Vesne Kauzlarić, Vjekoslava Vidoševića, Marka Foteza**... a od domaćih **Mirko Huska** i posebice **Petar Šarčević**. Također se ne bi smjelo zaboraviti na prinos brojnih i mahom glasovitih scenografa, primjerice **Borisa Deželića**, a također ni kulturne kostimografinje **Ike Škomrlj**.

Posebno zanimanje za subotičku teatarsku scenu uslijedit će pojavom autentičnih dramskih spisatelja stasalih u ovom podneblju i uradaka iz pera **Matije Poljakovića, Antuna Karagića, Tomislava Ketiga, Petka Vojnića Purčara, Đure Franciško-vića, Geze Kopunovića, Ivice Jakočevića, nadalje Pavla Bačića i Ive Popića** (koji su pisali za djecu), te drugih koji pridonose obogaćenju hrvatskog dramskog štiva, stvarajući u rasponu od rado gledanih pučkih igrokaza do suptilnih scenskih ostvarenja, od kojih dio dramskih tekstova nedvojbeno spada među trajne stvaranje visoke kulturne vrijednosti (*Par žutih cipela* i dr.)

Nažalost, njihovim odlaskom u druga kazališta ili prirodnim silaskom sa scene potonje teatarske uprave nisu osigurale potrebne zamjene ili popune, te je iz sezone u sezonu smanjivan udio hrvatskih dramskih predložaka u repertoaru subotičkog kazališta. Tim više očekujemo da sa završetkom izgradnje nove teatarske zgrade i ulaskom u nju sve tri kazališne institucije (hrvatske, mađarske i srpske) započne novo razdoblje međusobne stvaralačke suradnje u interesu svih.

Ujedinjenim mastiljarima unatoč

Zapazimo još nešto: mimo svih okapanja, prije praktičkog gašenja subotičke hrvatske kazališne scene izvedeni su ovdje komadi **Milana Ogrizovića, Petra Petrovića Pecije, Ive Vojnovića, Milana Begovića, Josipa Kosora, Miroslava Krleže** (čak pet drama), **Marijana Matkovića, Pere Budaka, Ive Brešana, Ivana Raosa, Fadila Hadžića**... otvarajući, valjda, dovoljno prostora za eminentno kazališna pitanja, potičući različita viđenja ili suptilna ispitivanja izazova i potreba, te drugih i drukčijih umjetničkih kušnji osvajanjem i provedbom slabo ili nikako ispitanih estetsko-umjetničkih postupaka i provjerom njihova sraza pred gledalištem i stručnom kritikom.

Priznanje jezične odvojenosti

Konačno priznanje odvojenosti hrvatskog i srpskog jezika učinjeno je nakon što su Nacionalna i sveučilišna knjižnica iz Zagreba, te Hrvatski zavod za norme, nadalje Narodna biblioteka Srbije i Institut za normizaciju Srbije uputili o tome zahtjev američkoj Kongresnoj knjižnici, međunarodno prihvaćenom tijelu za normizaciju. Usvajajući ovaj zahtjev Kongres je odredio i nove oznake – *hrv* za hrvatski i *srp* za srpski, kao jedino validne oznake (umjesto dotadanih *scr* i *scc*) u knjižničkoj obradbi i nazivoslovnoj uporabi. Ovo je 1. rujna 2008., uvođenjem u ISO standarde, postalo međunarodnom obvezom u cijelom svijetu.

Ti mili zvuci djece i tamburice...

Uspješna XIII. *Smotra dječjih pjevača i zborova*

Rujan je prepoznatljiv mjesec jer tada počinje škola, ali sasvim sigurno možemo reći da je rujna poznat i po festivalima hrvatske bunjevačke pjesme u Subotici. Početkom mjeseca uvijek bude održana *Smotra dječjih*

pjevača i zborova, koju već trinaest godina uzastopno organizira Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama*. Tada se predstavljaju najmlađi izvođači, a koncem mjeseca i oni odrasli. Tako je bilo i sada. U nedjelju, 3. rujna, u Velikoj vijećnici Gradske kuće, gdje se tražilo mjesto više, održana je smotra na kojoj je nastupilo 18 pjevača, djevojčica i dječaka, koji su pokazali koliko vole i diče se svojom bunjevačkom granom, što je svih ovih godina i geslo smotre »Tuđe

Ljetovanje u Novom Vinodolskom

Novi Vinodolski je i ove godine bio mjesto ljetovanja za oko stotinu djece koja nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Subotici i okolici ili slušaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Put odmarališta Crvenog križa Zagreba ove godine su otišli učenici iz osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, *Matija Gubec* iz Tavankuta, *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Ivan Milutinović* iz Male Bosne, 22. oktobar iz Monoštora, *Bratstvo i jedinstvo* iz Bezdana, *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte, *Ivo Lola Ribar* iz Plavne i *Moša Pijade* iz Berega. Ljetovanje je realizirano od 20. do 27. kolovoza, a zajednički je projekt Hrvatskog nacionalnog vijeća uz potporu Grada Zagreba i Crvenog križa grada Zagreba. Stoga su gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić** i ravnatelj Crvenog križa grada Zagreba **Petar Penava** posjetili naše Vojvođane tijekom boravka u Novom Vinodolskom. Tom prilikom doznali su od zadovoljnih mališana što im se najviše dopalo. Nekima su to bile sportske aktivnosti i natjecanja u stolnom tenisu, odbojci na vodi, višećoj kuglani ili badmintonu, neki su hvalili radionice s animatorima kao likovnu, plesnu i društvene igre, bilo je onih koji su s oduševljenjem govorili o školi plivanja a

svima su se dopale večernje aktivnosti s karaokama, diskom te druženje s ostalom djecom u odmaralištu. Opće mišljenje bilo je da će mnogima ovo biti ljetovanje za sjećanje sa željom da se prvom prilikom ponovi.

Sutra zaziv Duha Svetoga za početak nove školske godine

Svečani početak školske i vjeronaučne godine bit će sutra, 9. rujna, u subotičkoj katedrali svete Terezije Avilske. Sveta misa na kojoj ćemo zazvati Duha Svetoga da nas prati i u novoj školskoj godini početak će u 10.30 sati.

Vidimo se!

poštivaj – svojim se diči». U programu su sudjelovali mladi pjevači iz Tavankuta, Đurđina i Subotice. Oni su učenici osnovnih škola *Matija Gubec*, *Vladimir Nazor*, *Sveti Sava*, *Matko Vuković*, *Ivan Milutinović* i *Sonja Marinković*. Izvodili su narodne ili skladane bunjevačke pjesme u pratnji dječjeg festivalskog orkestra pod ravnanjem profesorice **Mire Temunović**. Budući da smotra nije natjecateljskog karaktera, jedina nagrada mladim pjevačima bio je pljesak, a njega nije manjkalo, dapače bilo ga je u izobilju jer doista je to bila posebna večer. Odjeveni u prekrasne narodne nošnje, svečane haljine i odjeću s velikim su uzbuđenjem i radošću podijelili s nama ljubav prema pjevanju i svojoj baštini. Izvrsnim vođenjem kroz program sve su nas oduševili mladi voditeljski par, iskusan **Luka Ješić** i uspješna debitantica **Mila Rukavina**. Smotra je završena zajedničkom izvedbom svih solista pjevača koji su pjevali pjesmu *Subotica* naše drage **Đule Milodanović**.

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Darujem psa niskog rasta, kratke dlake u tri boje. Tel: 024 532 570	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 5449220; 064 2808432.
Prodajem plug Leopard i sejačicu OLT GAMA 18. Tel: 064 225 4757	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m². Tel.: 069 2887213.
Prodajem stroj šivaće marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel: 064 305 1488
Prodajem ručno štrikaći stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel: 064 3910112.	
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	

POGLED S TRIBINA Glava

Unatoč činjenici kako je bila apsolutni favorit u susretu protiv Kosova, nogometna reprezentacija Hrvatske s mnogo muka je stigla do očekivane pobjede i veoma važna tri boda. Isprva im teška subotnja kiša i vodom natopljeni maksimirski travnjak nisu dozvolili više od dvadesetak minuta igre, potom se do nedjelje ujutro nije znalo hoće li biti nastavka ili ne. FIFA čelnici su naložili kako se preostali dio susreta mora odigrati već sutradan (nedjelja 14.30) i onda je započela velika, posve neočekivana drama. Lopta nikako nije nalazila put do gola gostujuće momčadi, sve dok se nije ukazao branič **Domagoj Vida**, nadvisio kolege iz suparničke obrane i glavom je poslao u nebranjeni dio mreže. Jedan gol za velika tri boda i zahvaljujući kiks u Islanda (Finska je slavila 1-0), Hrvatska je ponovno usamljena na vrhu skupine I.

Sretna glava nekadašnjeg nogometaša *Osijeka, Dinama* (Zagreb), a danas prvotimca kijevskog imenja, presudila je pobjednika i donijela veliko olakšanje izborniku **Čačiću**

i cijeloj naciji. Jer nakon Islanda svaki naredni kiks mogao bi biti skupocjeno plaćen neplasiranjem na smotru najboljih svjetskih nogometnih reprezentacija.

Zato u narednim susretima protiv Turske i Ukrajine (u gostima) i Finske (doma) glava mora biti hladna i odlučna (baš kao Vidina) i donijeti željeni rezultat i osiguranje plasmana na SP-u u Rusiji 2018. godine.

Nažalost, glava **Marina Čilića** nije bila prisebna u susretu trećeg kola US Opena protiv Argentinca **Schwartzmana**, te je ovogodišnji finalist Wimbledon propustio veliku priliku koja mu se ukazala raspletom okolnosti uslijed odustajanja prvog nositelja **Murraya**. Imao je Marin praktično otvoreni put do velikog finala turnira kojeg je već jednom osvojio, no puno neprisiljenih pogrešaka i izgubljenih servisa okončalo je njegov nastup na posljednjem Grand Slam turniru sezone.

Ali zato je glava **Sandre Perković**, po tko zna koji puta, ostala prisebnom kada najviše treba i tijekom prošlog tjedna je zabilježila pobjede na Hanžekovićevom memorijalu i u ukupnom plasmanu Dijamantne lige. M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 12. 9. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroART* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Centar za kulturu, Stara Pazova
16. 09. 2017. s početkom u 19.30 sati

SRIJEMCI SRIJEMU

U PROGRAMU SUDJELUJU:

HKPD „Tomislav“, Golubinci ■ HKD „Ljuba“, Ljuba
HKPD „Matija Gubec“, Ruma ■ Društvo hrvatske mladeži Zemun
HKC „Srijem“ - Hrvatski dom, Srijemska Mitrovica ■ Zajednica Hrvata Zemuna,
HKPD „Jelačić“, Petrovaradin ■ knjižnica i čitaonica „Ilija Okrugić“
HKD „Šid“, Šid ■ Hrvatska čitaonica „Fischer“, Surčin

Gosti: HKC „Bunjevačko kolo“ Subotica - ogranak u Žedniku
Hrvatska čitaonica Subotica

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

U 3 kola protiv 3 favorita

SUBOTICA – Poslije tri odigrana kola jesenskog dijela prvenstva 2017./18. *Bačka 1901* se, sa svega jednim osvojenim bodom, nalazi na nezavidnom 13. mjestu prvenstvene ljestvice. Rezultatom 1:1 bod su iščupali od ekipe koja pretendira plasman na najvišu poziciju, prigrivačkog *Bratstva 1946* u 1. kolu na domaćem terenu. Domaćini su bili i u 2. kolu i ovoga puta jednom od favorita prvenstva, *Radničkom* iz Zrenjanina. Na razočaranje navijača, poraženi su s glatkih 0:2. U 3. kolu *Bačka* je gostovala u Novim Banovcima, kod trećeg od favorita prvenstva, ekipe *Omladinca*. Uz veliku borbenost uspjeli su zabilježiti samo častan poraz, krajnji rezultat bio je 3:1 za domaćina. U narednom kolu *Bačka* će ugostiti još jednu ekipu iz gornjeg dijela tablice, *Cement* iz Beočina.

Vojvođanska liga Sjever

Iznenadili ih Somborci

TAVANKUT – Poslije 3. kola NK *Tavankut* s jednom pobjedom i dva poraza zauzima 12. mjesto na prvenstvenoj ljestvici. Na startu sezone, na gostovanju u Odžacima, pretrpjeli su minimalan poraz od preporođenog *Tekstilca*. U 2. kolu, na gostovanju u Pačiru, kod uvijek neugodne ekipe *Bačke*, Tavankučani su u borbenosti, pravoj prvenstvenoj utakmici, nadigrali domaćina i rezultatom 1:2 osvojili pun plijen. Umjesto očekivane pobjede, u 3. kolu su na domaćem travnjaku poraženi s čistih 0:2 od ove sezone vrlo jake ekipe somborskog *Radničkog*. U narednom kolu Tavankučani će gostovati u Adorjanu i odmjeriti snage s ekipom *Tise*.

PFL Sombor

Neplanirani gubici bodova

SOMBOR – Poslije 3. kola ekipa *ŽAK-a* iz Sombora s dva neodlučna i jednim porazom zauzima 13. mjesto na prvenstvenoj ljestvici. U 1. kolu su na gostovanju u Gajdobri rezultatom 1:1 otkinuli bod blagom favoritu *Hercegovcu*, a već u 2. kao domaćini taj kapital nisu uspjeli potvrditi protiv ne tako kvalitetne, ali zato vrlo borbene ekipe *Borca* iz Bačkog Gračaca, odigravši neodlučno 1:1. U 3. kolu su na gostovanju u Bačkoj Palanci od izrazitog favorita *Krila Krajine* poraženi s čistih 3:0. U narednom kolu očekuje ih gostovanje kod fenjeraša *Kule*, a u klubu se nadaju prvoj pobjedi.

PFL Subotica

I u nižem rangu fenjeraši

SUBOTICA – Nakon odigranog 3. kola NK *Subotica* s jednim osvojenim bodom zauzima posljednje mjesto na prvenstvenoj ljestvici. Na otvaranju sezone Subotičani su na gostovanju u Bajši poraženi s čistih 2:0 od istoimene ekipe. Poraz od 1:2 doživjeli su i na svojem travnjaku od trenutačnog lidera,

ekipe *Iskre* iz Kucure. Jedini bod osvojili su u 3. kolu na gostovanju u Horgošu, u utakmici završenoj najnepopularnijim rezultatom, 0:0. U narednom kolu u Subotici će gostovati *Napredak* iz Nadalja.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Ništica na startu

MONOŠTOR – Na otvaranju prvenstva *Dunav* iz Monoštora je na Doli u ravnopravnoj igri podijelio bodove s uvijek neugodnom i borbenom ekipom *Omladinca* iz Deronja, rezultatom 0:0. Svaka od ekipa imala je svoje periode dobre igre, ali po prikazanom, može se reći da je krajnji rezultat i najpravedniji pokazatelj stanja na travnjaku. *Dunav* će i u 2. kolu biti domaćin, prigodu za popravi imat će protiv ekipe *Omladinca* iz Bukovca.

Borbeno i efikasno

BEREG – *Dinamo 1923* debitirao je u ovom rangu natjecanja na svojem travnjaku, ugostivši vrlo borbenu i kvalitetnu ekipu *Poleta* iz Sivca. U vrlo borbenosti i dopadljivoj igri krajnji rezultat bio je 2:2 (2:0). Berešci su prednost od 2:0 ostvarili zgodicima **Praštala** i **Čalića**, a u 2. poluvremenu gosti su preuzeli inicijativu i uspjeli poravnati. U narednom kolu očekuje ih teško gostovanje u Ribarevu, kod starog rivala *Jedinstva*.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred

Uspavani Plavanci i Bačani

PLAVNA – Na otvaranju jesenskog dijela prvenstva u Plavni su, u igri bez zgoditaka, bodove podijelili domaća *Sloga* i *Tvrđava* iz Bača. Utakmica je bila više nervozna nego lijepa, a izrazitih prigoda za pogotke i nije bilo. U 2. kolu *Sloga* će gostovati u Silbašu, kod ekipe *Naša zvijezda*, a *Tvrđava* će u Baču dočekati ekipu *Bačke* iz Despotova.

Općinska liga Bačka Palanka 2. razred

Žestok start Bođanaca

BOĐANI – Na otvaranju jesenske polusezone *Slavija* je u Bođanima zabilježila uvjerljivu pobjedu od 4:0 protiv ekipe *Mladosti* iz Malog Bača. U narednom kolu nadaju se pobjedi i na gostovanju u Novoj Gajdobri, protiv ekipe *Sokola*.

Slab start Vaištanaca

BAČKO NOVO SELO – Ekipa *Labudnjače* iz Vajske u 1. kolu je poražena na gostovanju u Bačkom Novom Selu od ekipe *Bački Hajduk*. Konačni rezultat od 3:1 realno odražava i odnos snaga na travnjaku. Vaištanci će u narednom kolu dočekati *Slaviju* iz Bođana.

Ivan Andrašić

Uspješno održan prvi *Subotički polumaraton*

Trčali kroz povijest

Subotica, koja je poznata po brojnim sportskim dešavanjima, upotpunila je lepezu događaja kojima će se, nadamo se, svi ubuduće dičiti. Naime, u subotu, 2. rujna, u okviru obilježavanja Dana grada, održan je prvi *Subotički polumaraton*. Već je premijera pokazala da je cijela sportska manifestacija dobro prihvaćena na sjeveru Bačke, nastupilo je gotovo 500 prijavljenih trkača.

Organizatori, Sportska udruga *Horizont* i lokalna samouprava, priredili su ljubiteljima trčanja mogućnost da nastupe u dvije utrke. Polumaratonska, pod sloganom *Trka kroz povijest*, provela je trkače stazom kroz centar Subotice, u dužini od 21 kilometar, dok su ostali mogli nastupiti u *Utrci zadovoljstva* na 5 kilometara. Nisu zaboravljeni ni oni najmlađi, koji tek ulaze u svijet sporta, a mini utrka *Active kids* okupila je stotinjak mališana na stazama od 100 i 300 metara.

U, ipak, glavnom događaju dana, najbolje vrijeme ostvario je **Ivan Miškeljin** iz Beograda. On je stazu od 21 kilometra prošao za 1:18:43,49 sati, ispred najoštrijih konkurenata **Józsefa Halásza** iz Kanjiže i **Zorana Radičanina** iz Beograda. Nakon prolaska kroz cilj, Miškeljin nije krio riječi zadovoljstva što će baš on ostati upamćen kao pobjednik prvog *Subotičkog polumaraton*.

»Hvala svim Subotičanima na ovom divnom polumaratonu i mom prijatelju **Bálintu Pásztoru** koji me je i pozvao. Staza je zaista fenomenalna i verujem da ovaj polumaraton ima svoju budućnost. Oduševljen sam koliko ima zelenila, a baš je i to zelenilo pomoglo nama trkačima da održimo svježinu po vrućini. Subotica već ima veliku sportsku tradiciju, a ova manifestacija, koja je uz rame sa svjetskim metropolama koje imaju ovakve manifestacije, dobija kosmopolitski ton«, istaknuo je Miškeljin i već najavio novi izazov, nastup na ultramaratonskoj utrci od 100 kilometara u Japanu.

U ženskoj konkurenciji najbolja je bila **Nóra Szabó** iz Budimpešte, ostvarila je vrijeme od 1:25:01,99 sati, a jedna od pro-

motorki, Subotičanka **Nora Trklja**, ovoga puta kao Beograđanka, osvojila je sedmo mjesto u apsolutnoj konkurenciji. Kada već govorimo o rezultatima najboljih, valja istaknuti i natjecatelje koji su trčali kao Subotičani, a petnaesto mjesto osvojio je **Ivan Dulić** rezultatom od 1:30:27,26 sati. Najstariji polumaratonac bio je sedamdesetdvogodišnji **Predrag Janković**.

Utrka na pet kilometara donijela je trijumf subotičkog trkača **Adriana Malagurskog**, završio je svoj nastup rezultatom od 17:50,43 minuta, ispred **Igora Đuraševića** iz Lovćenca i **Dejana Španovića** iz Beograda.

Najbolje trkače na cilju je dočekala **Nataša Kovačević**, promotorka natjecanja. Ona je istakla da je oduševljena količinom pozitivne energije, te je najavila da će dati sve od sebe da naredne godine i ona sudjeluje na *Subotičkom polumaratonu*.

Iza organizatora stoji veliki posao, a jedan od članova Organizacijskog odbora, narodni zastupnik **Bálint Pásztor**, inače i sam ljubitelj trčanja, prenosi zadovoljstvo nakon urađenog.

»Sve je proteklo u redu i hvala Subotičanima koji su bili strpljivi. Znamo da je bilo potrebno strpljenje, jer je centar grada bio u blokadi zbog polumaratonu. Nadam se da su Subotičani i ponosni, jer je u njihovom gradu nastupilo više od 500 trkača iz zemlje, ali i inozemstva. Bili su s nama i gosti iz Italije i Francuske, oni nemaju nikakve veze sa Suboticom, došli su samo da bi trčali u Subotici. I na to treba biti ponosan«, istakao je Pásztor.

Na kraju, svakako ostaje komentar da je Subotica dobila jedan novi sportski sadržaj, izuzetno zanimljiv, ali i izuzetno koristan za promociju grada, njegove tradicije, arhitekture i kulture. Ono na čemu svakako valja poraditi u narednim godinama, a bit će ih sigurno, jest sama organizacija prometa tijekom utrke. Uz malo dobre volje mogu se pomiriti i ljubitelji sporta, ali i oni koji žure da obave svoje uobičajene poslove.

D. Vuković

U NEKOLIKO SLIKA XIII. Smotra dječjih pjevača i zborova

Iz Ivković šora

Gustiram

piše: Branko Ivković

Iđem ja tako ovim mojim lipim selom, a ono sve mi drago koliko svita na sokakima, čeljadi moja jel to moguće? Ta jeste mislim se ja, svatiće svit da je najlipče na svojim pragu pa će se lipo smirit od ti lutanja svudan po svitu i ubardat da nije sve ni u novcima; doć kući jel na salaš i latit se posla da nam ove naše lipe njive više ne propadaju i zarastaju u korov. Tako je borme kad vam lipo divanim, možete vi meni do kog doba tute mudrovat, te vaki traktori naki kombaji, te vake mašine te naki otrovi, al ja vama velim, čeljadi moja, možete vi kast koliko oćete da smo mi iz Ivković šora najtvrdoglaviji al brez čovika i njegovog znoja na njivi od njive nema ništa, pa nek se srđi ko oće. Sićam se samo lanjske jeseni kako sam prošo: dođe u naše selo košaroš, pa prodaje košarove jel minja za akumulatore, staro gvožđe i sličan drlog. Šta on so tim izveđava ja ne znam, al dobro dođe košar u kući pa nek kaže šta ko oće. Iđem ti ja tako i trgovo tri košara, svezo ji jedan u drugi pa na stražnji sic od bicigle, a ko god da me vidi u smijanje i oma počo onaj »mudar divan«. Ta šta ćeš ti, Braniša, s tim? Ta nećeš valjdar kvočke nasađivat? Ni za to više ne triba, sad imadu inkubatori. Ta onda se nađu oma i drugi pametni, pa i oni dodadu: »Av, pa neš valjdar so tim kuruze dizat u čardak? Ajak, ja borme ni livatorom to više ne radim, lipo ovršem kombajom i pridam.« Eto to je naš svit, a ne svaća da onda da pošto drugi oće. Kandar mi se čini, čeljadi, da su nas čimegod posuli odozgor s kakim pravom kugod ove komarce pa ne znamo više ni mislit. Naše smo mlinove pozatvarali i poprođavali, zarđali siroti i stoje prazni, oko nji korov a mi lipo na šlepere potovarimo svoju muku i posli uvozimo brašno. Kandar se onim više isplati kupit od nas žito jel kuruz neg nama prodat gotovo brašno... Ko je tu pametan, ja borme ne znam, al da je malo taki malo je.

Ja ću borme i dalje po starovinski kako Bog zapovida pa će mi bar čutke ostat za šporelj ako ništa drugo. I tako ja gustiram dok polagano kiselim noge u laboru prid ambetušom. Imam nevolje s petama, čeljadi, samo take. Više ji ni cigljom ne mož dotirat u red, samo otvrdnu i pucaje, skoro da će ji tribat fleksom obrusit. Nakupovo sam koji kake masti u pateki, a ništa ne pomaže. Ni pateke nisu ko kadgod, sve što svituju je samo tako papreno za buđelar a ni za čeg ne vridi. Da sam skupljo i cidio, već bi cigurno napunio omanju kačicu s tim likarijama. Vele da moram otić doktoru, al kažite vi meni lipo molim vas ja, kojim? Ode kod nas u selu doduše ima doktor, al triput nediljno i to drugi i drugi. Više ni ne iđem, a nisam ni novu knjižicu opravio. Ja i meni slični vele mi u tim cocijalnim da nemamo pravo, imamo malkoc zemlje više neg što se smi. Ja nako ondak gustiram: pa mi smo niki kulaki po njevom divanu! A mi skroz poderani čakčira već svi na salašu. Jadani je paor pokidanog tura, ja vam velim.

Bać Ivin štodir

Željni i svatova

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva i njegova se niko jutro probudili dosta rano. On oma podložijo špojer i metnijo za nju kafu, a za se čaj o titrice. Obadvoj najviše voljili ti po sata izajutra, dok polako, naki još topli o sna, srkuću svako iz svoje bukarice. Tako bilo još otkako se uzeli, tako i ka su jim cure bile male, pa i malo veće, a tako i dan danas, ka su ostali sami. Jedino što jim se, ka su bili mlađi, malo malo, pa kafa znala oladit. Znade i sad, o vrmena do vrmena. Kako prija nuz kafu, tako i sad nuz kafu i čaj, znali bi se svašta divanit, u poslidnje vrime najviše o njevi cura, o jeseni, što eto, samo što ni, a ka se spomene jesen, oma je tu i divan o koikaki svatova. Ruku na srce, kadgoda i u njegove i u njezne familije svatova bilo da jim se broja ne zna. Istina, i kod dida i baka bilo i ofanj dice, pa i svojta bila velika. A ka se bać Iva prisapi, ima ji i danas dosta, samo o ni bližnji, o pobratića i posestrica. Tako i ko njegove. »Džabe nas ima, ka nam dica većinom više ne poznaje ni najbliže rodove. Eto, niki dan unišla u jedan dućan, vidim, radi cura o mojega pobratića. Ja je se lipo javila, ona gleda krozame ko kro staklo. Ni da bekne. Kanda baš i ni svako svoje naučijo ko je ko, ko što smo mi naše cure. A ni pobratić mi se ni javijo, ima već godina i godina. Čujem da će mu se cura vinčat za jedno dvi–tri nedilje i da će imat ofanj velike svatove. Vidiš da nas nisu ni zvali«, veli njegova, a po njeznomu glasu bi reko da je baš i ni pravo. »Bome, ni ja ti se ne dam. Eto, prošle subote bili svatovi starijemu o moje posestrice, baš u varoši di nam je starija i to u njeznomu komšiluku. Po rodova zvali, mi ope međ nima što nisu. Kanda zvali samo ne što imu lemuzine. Ni mi toliko brog mene i tebe, ja svakako prisidim cile svatove, a znaš i da slabo podnašam to talambasanje na svaj glas. Žo mi što ne zovu naše cure. Obadve volju i igrat i pivot, a nikako da dočeku priliku«, žalosno će bać Iva i duboko izdane. »Ne znam, samo, šta ćemo ka se budu naše udavale. Koga š zvat, a koga neš? Vidiš da se u svatove više ne ide od kake velike volje. Već ti unaprid stra ka se sitiš darivanja. A nema više ni ko đuevigije ni ko mlade ni veliki pripravljanja o cili nedilju dana. Nit se više misu rizance, nit kolje svinče ni ovca, nit čupa živina, nit peču kolači i torte. Sve se to ponaručiva tamo di ima, pa se navučesh i u svatove otideš ko gospodar, potli samo otrišesh usta, darivaš, pa ka ti volja, otideš doma«, veli njegova i srkne još malo kafe. »Vidiš, za me to i nisu svatovi. Ja sam oduvik voljijo no veliko pripravljanje, a najviše petak. Pa kad se svrši svaj posov oko mesa, naide banda i bome, znalo se tu veselit i do zore. Jedino sutra u svatova znala malo i bolit glava. Al neka, sve se to izduralo u veselju«, veli Bać Iva. Njegova se zagledala u slike o njevi cura. Mogo bi se zakunit da je se svitlo malo prilomilo na vlažnomu tragu na obrazu. Steškalo se i njemu, pa je je samo stego. Ništa nisu divanili, al su u te čutnje jedno drugomu sve rekli.

RECEPT NA TACNI

Domaći ajvar

Rujan se poznaje po školskim torbama i ulicama punim đaka, ali se rujan poznaje i po mirisu pečene paprike. Cijeli grad, cijeli dan miriše na pečenu paprika. Pečena paprika s češnjakom, pindur, a prije svih njegovo veličanstvo ajvar. I koliko god industrija napredovala s proizvodnjom ajvara, domaće je domaće. Dok vam se miris ne uvuče u sve pore, ne očekujte ni dobar okus.

Iskusne kućanice imaju već svoje recepte ali kada to radi-te prvi put, onda može biti problem jer je mnogo recepata za ajvar. U gomili mojih istraživanja čula sam maminu rečenicu »pravi ajvar je samo od paprika i češnjaka«. A koga slušati nego mamu. Neka budu paprika i češnjak.

Potrebno: 30 kilograma paprika / 5 glavica češnjaka / ½ litre ulja / sol, ocat, ljuta paprika (po okusu)

Postupak: Paprike peći na rešetki za roštilj, odlagati u posudu i ostaviti da tako prenoće jer je papriku lakše ljuštiti kad odstoji. Sutradan papriku dobro očistiti od kože, peteljke i zrna, te je mljeti u stroju za mljevenje mesa. Mljevenu papriku odlagati u posudu koju ste zaujlili i u kojoj ćete kuhati ajvar. Zagrijati ostatak ulja, njime prelići papriku i ostaviti da odstoji pola sata kako bi paprika upila ulje. Tako pripremljenu papriku zagrijavati postupno i kuhati na jakoj vatri uz stalno miješanje kako paprika ne bi zagorjela. Po potrebi dodati još ulja. Pratiti gustinu i ukoliko je potrebno doliti malo kuhane rajčice da ajvar ne bi bio jako gust (ako je rijedak, kuhati dok ne dostigne željenu gustinu). Pred kraj kuhanja u ajvar dodati soli po ukusu, češnjaka, žlicu ili dvije octa i oni koji vole dodaju ljutu papriku.

Još dok je vreo, ajvar sipati u pripremljene staklene boce, zatvoriti celofanom i poklopcem, te odložiti u gajbice u kojima ćete staklenke ušuškat i deku da se tako hlade.

Savjet: Prilikom zatvaranja staklenki, a radi boljeg steriliziranja, predlaže se da ih okrenete naopako kako bakterije koje ispune zračni prostor u boci ne bi preživjele.

Najteže od svega će biti odoljeti i ne pojesti sav ajvar u prvih mjesec dana.

Gorana Koporan

**PETAK
8.9.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama: Opat - Kornati
09:10 Capri, serija
10:06 Skrivena Venecija: Umjetnost na svim kanalima, dokumentarna serija
10:50 I to je Hrvatska: (R)
11:03 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:26 Voli me zauvijek, telenovela
13:08 Zaronite s nama: Opat - Kornati
13:16 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:36 Bajkovita Hrvatska: (R)
13:44 Hrana kao lijek: Jabuka, dokumentarna serija
14:17 Đardini nadahnuća, dokumentarni film (R)
15:07 Novo ruho stare kuće, dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch, serija
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:44 Lijepom našom: Pitomača
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:01 turizam.hrt
20:34 Kennedyji povjerljivo: Naslijeđe, dokumentarna serija
21:20 Kuća od karata, serija
22:17 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
23:00 White Palace, američki film
00:40 Don Matteo, serija
01:36 Houdini, serija
04:21 Detektiv Murdoch, (R)
05:06 Skica za portret (R)
05:21 Tema dana
05:33 Dinastija, serija
06:19 Voli me zauvijek

06:07 POPROCK.HR
06:37 Džepni djedica, serija
07:05 Juhuhu
09:06 Prugasti prijatelji, dokumentarna serija (R)
09:13 Školski sat: Iza mita o Aleksandru Velikom
09:47 Gem, set, meč - serija (R)

10:11 Na prvi pogled, serija
10:38 Tajne Borgo Laricija, serija
11:23 Velečasni Brown, serija (R)
12:10 Billy the Kid, američki film (R)
13:43 Degrassi, serija
14:30 Izgubljeni sin, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Milostiva prije svega, humoristična serija (R)
17:12 Puni krug s Michaelom Palinom: Australija i Novi Zeland, dokumentarna serija
18:04 Bitange i princeze, humoristična serija
18:39 Hit dana
18:46 Sve će biti dobro, serija
19:33 POPROCK.HR
20:14 Tajne Borgo Laricija
21:00 Umrorstva u Midsomeru, serija
22:32 Zakon i red: UK, serija
23:20 Seks i grad, serija
23:51 Bitange i princeze
00:55 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
9.9.2017.**

07:20 Klasika mundi: Anne - Sophie Mutter i Berlinska filharmonija pod ravnanjem Herberta von Karajana
08:10 Bez imena na metku, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:00 Informativka: Samostalni umjetnici
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:10 Bajkovita Hrvatska
13:20 Žena iz hitne pomoći, američki film
14:50 Prizma
15:40 Wolf Hall, serija
17:00 Vijesti u 17
17:13 Otkrivamo Hrvatsku: Sv. Juraj - život s burom
17:40 Lijepom našom: Belišće (1. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:10 Posljednja bitka, američki film
22:00 Dnevnik 3
22:35 A strana, zabavno-glazbena emisija
00:18 Endeavour Mladi Morse, serija

01:48 Bez imena na metku, američki film
03:03 Lewis, serija
04:33 Skica za portret
04:39 Tema dana
04:51 Wolf Hall, serija
05:51 Dinastija, serija

05:53 POPROCK.HR
06:23 Džepni djedica, serija
06:50 Juhuhu
08:46 Prugasti prijatelji
08:50 4Teens, serija
09:45 Ružno pače u začaranoj šumi
11:00 Udbina: Dan hrvatskih mučenika, prijenos mise
13:00 Vrtlarica
13:35 Tajne Borgo Laricija
14:20 Umrorstva u Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Licem u lice: Jobs i Gates - hipi i štreber, dokumentarna serija
17:35 Košarka EP (M): osmina finala, prijenos
20:20 Košarka EP (M): osmina finala, prijenos
22:30 Košarka, EP (M) - emisija
22:50 Vina svijeta, dokumentarna serija
23:40 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog: Španjolska, dokumentarna serija
00:28 Seks i grad
00:58 Bitange i princeze
01:33 Dva i pol muškarca
01:53 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
10.9.2017.**

06:55 Lijepom našom: Belišće (1. dio)
08:10 Pariz kad cvrči, američki film
09:55 Baptističko bogoslovlje u povodu 500. obljetnice reformacije, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Stambeno pitanje: Rat za portun
14:45 I to je Hrvatska:
15:05 Mir i dobro
15:30 Bajkovita Hrvatska
15:40 Wolf Hall, serija
17:00 Vijesti u 17
17:13 Hrvatska moj izbor:

Anny i Andreja
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 U potrazi za Markom Polom
21:10 Crno-bijeli svijet, serija
22:05 Dnevnik 3
22:40 Kulturni kolodvor
23:15 Žene, povjerljivo!
00:05 Endeavour Mladi Morse, serija
01:34 Pariz kad cvrči, američki film
03:19 Vera, serija (R)
04:49 Wolf Hall, serija
05:49 Tema dana
06:01 Split: More

06:33 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:50 Paul O'Grady i ljubav prema psima
09:15 Na prvi pogled, serija
10:05 Poirot, serija
11:40 Vrtlarica
12:15 Dobar, bolji, najbolji...kroz ušicu igle, dokumentarna serija
13:15 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
13:40 Moj pas Cinnamon, američki film
15:10 Sportski trenuci za pamćenje: Vaterpolo, polufinale EL: Jug - Pro Recco
16:00 Magazin Lige prvaka
16:25 Magazin Europske lige
17:15 Hokej na ledu: Medveščak - Fehervar AV 19, prijenos
20:05 Divlja Patagonija: Vatra i led, dok serija
21:05 Bronco Billy, američki film
22:55 Vikinzi, serija
00:25 Dva i pol muškarca
00:45 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
11.9.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija
10:05 Plodovi zemlje
11:00 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama

13:15 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:35 Hrana kao lijek: Gljiva
14:10 Ribolov u Hrvatskoj, dokumentarni film
15:05 Novo ruho stare kuće
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:45 Lijepom našom: Pitomača
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Lijepa vaša: Kad gume plešu salsa
21:30 Otvoreno
22:20 Dnevnik 3
22:55 Michael, američki film
00:38 Don Matteo, serija
01:23 Vera, serija
02:53 Detektiv Murdoch (R)
03:38 Reprizni program
04:09 Tema dana
04:21 Ritam ljeta
05:12 Dinastija, serija
05:57 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:33 Dvorac igračaka, animirana serija
07:00 Juhuhu
08:56 Prugasti prijatelji
09:02 Školski sat: Pustinja
09:32 Gem, set, meč - (R)
10:00 Na prvi pogled, serija
10:25 Svijet vrtlara
10:50 Najbolja jela Toma Kerridgea: Prava juha od rajčice, dokumentarna serija (R)
11:15 Velečasni Brown, serija
12:10 Bronco Billy, američki film
14:05 Degrassi, serija
14:30 Internetska otmica, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega, serija (R)
17:15 Puni krug s Michaelom Palinom: Čile - Bolivija, dokumentarna serija
18:10 Brazil - Ekspres, dokumentarna serija
18:40 Sve će biti dobro, serija
19:37 POPROCK.HR
20:12 Tajne Borgo Laricija
21:00 TV Bingo
21:45 Zakon i red: UK, serija
22:35 Seks i grad
23:05 Bitange i princeze
23:40 Internetska otmica, film
01:05 Noćni glazbeni program

UTORAK 12.9.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija
10:10 Skrivena Venecija:
Tkanine iz snova i
maskerade
11:00 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Tragovima
istraživači:
Tajne vikinškog blaga
13:35 Hrana kao lijek: Mrkva,
dokumentarna serija
14:07 Otvoreno more,
dokumentarni film
15:00 Mijenjam dom, (R)
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:45 Lijepom našom: Široki
Brijeg
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Faust Vrančić: San
o strojevima - Vatra,
dokumentarna serija
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
23:00 Poštena igra, film
00:48 Don Matteo, serija
01:43 Vera, serija (R)
03:13 Detektiv Murdoch (R)
03:58 Reprizni program
04:09 Tema dana
04:21 Ritam ljeta
05:12 Dinastija, serija
05:57 Voli me zauvijek

HRT 2

06:03 POPROCK.HR
06:33 Dvorac igračaka
07:00 Juhuhu
08:56 Moja životinjska obitelj
09:02 Školski sat: Zvukovi u
prirodi
09:32 Gem, set, meč - serija
10:00 Na prvi pogled, serija
10:30 Tajne Borgo Laricija
11:15 Velečasni Brown, serija
12:10 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Sjeverna Amerika
13:05 Svaki dan dobar dan:
13:45 Degrassi, serija
14:30 Susjed koji me vrebao,
američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega
17:15 Puni krug s Michaelom
Palinom: Bolivija i Peru
18:05 Bitange i princeze
18:45 Sve će biti dobro, serija
19:35 POPROCK.HR
20:09 Tajne Borgo Laricija
21:00 Griffin i Phoenix, film
22:45 Zakon i red: UK, serija
00:05 Bitange i princeze
01:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 13.9.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija
10:05 Sonargon - grad
uronjen u prošlost
11:00 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek

13:07 Zaronite s nama
13:14 Tragovima
istraživači:
Tajne vikinškog blaga
13:34 Hrana kao
lijek: Bobičasto voće,
dokumentarna serija
14:06 Voda - misterij života
15:00 Mijenjam dom, (R)
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:45 Lijepom našom: Široki
Brijeg
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Zapisano u kostima
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
23:00 Povjerenje, film
00:43 Don Matteo, serija
01:39 Vera, serija (R)
03:09 Detektiv Murdoch
03:54 Reprizni program
04:09 Tema dana
04:21 Ritam ljeta
05:12 Dinastija, serija
05:57 Voli me zauvijek

HRT 2

06:33 Dvorac igračaka
07:00 Juhuhu
08:56 Moja životinjska obitelj
09:02 Školski sat: Slobodno
penjanje
09:37 Gem, set, meč - (R)
10:05 Na prvi pogled, serija
10:30 Tajne Borgo Laricija
11:18 Velečasni Brown, serija
12:15 Griffin i Phoenix, film
14:00 Degrassi, serija
14:30 Jane traži dečka, film
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Milostiva prije svega
17:20 Puni krug s Michaelom
Palinom: Peru i
Kolumbija
18:15 Bitange i princeze
18:50 Hit dana
18:55 Sve će biti dobro, serija
20:15 Nogomet, LP - emisija
20:45 Nogomet, LP: Liverpool
- Sevilla - prijenos
utakmice
23:25 Zakon i red: UK, serija
00:15 Strana serija
00:45 Bitange i princeze
01:20 Jane traži dečka, film
02:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 14.9.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija
10:05 Raj u crvenoj pustinji
11:00 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Tragovima
istraživači:
Tajne vikinškog blaga
13:35 Hrana kao lijek: Riba
14:07 Put na more,
dokumentarni film
15:00 Mijenjam dom, (R)
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:45 Lijepom našom: Garčin
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Velikani u sjeni: Ivan

Sarić - ljubav prema brzini
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
23:00 Queen and Country,
britansko-irsko-
francusko-rumunjski film
00:53 Don Matteo, serija
01:49 Vera, serija (R)
03:19 Detektiv Murdoch (R)
04:04 Reprizni program
04:09 Tema dana
04:21 Ritam ljeta
05:12 Dinastija, serija
05:57 Voli me zauvijek

HRT 2

06:33 Dvorac igračaka
07:00 Juhuhu
08:56 Moja životinjska obitelj
09:02 Školski sat: Što je fizika?
09:32 Gem, set, meč - (R)
10:00 Na prvi pogled, serija
10:30 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Sjeverna Amerika
11:15 Velečasni Brown, serija
13:05 Svaki dan dobar dan:
13:45 Degrassi, serija
14:30 Ponos, predrasude i
psi, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega
17:20 Puni krug s Michaelom
Palinom: Meksiko,
SAD, Kanada i Aljaska
18:40 Nogomet, Europska
liga, emisija
18:55 Nogomet, Europska
liga: Rijeka - AEK, prijenos
21:10 Legendarni
Tombstone, film
23:15 Nogomet, Europska
liga - sažeci
23:35 Zakon i red: UK, serija
00:25 Bitange i princeze
01:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zobnatica

Konji vranci, razigrani

Prvi u redu prijatelja prirode i društva su svakako životinje, a vrijeme provedeno s njima je neprocjenjivo. O toj dragocjenosti pisali su mnogi stručnjaci, a još u 9. stoljeću životinje su korištene u terapijske svrhe. No, nisu svi ljudi u prilici imati kućne ljubimce, niti da u blizini imaju neki salaš, uzgajališta, farme ili neka druga kućanstva u kojima su životinje brojne pa da mogu uživati u njihovom društvu. Ali, uz zoo vrtove, postoje mjesta na kojima možemo provesti jedan lijep dan u prirodi sa životinjama. Ovog tjedna predlažemo dan u Zobnatici.

Zobnatica je naselje smješteno u Sjevernobačkom okrugu, udaljeno 25 kilometara od Subotice i samo 5 kilometara od Bačke Topole. Najpoznatije po ergeli konja, sa svojim Parkom prirode, ovo mjesto obiluje mnoštvom sadržaja ljubiteljima prirode, sporta, druženja, lova i ribolova.

Điha, điha

Ovo mjesto je centar konjičkog sporta i konjarstva općeno. Ergela je osnovana 1750. godine, a sadrži hipodrom, teren za natjecanje u preponskom jahanju, konjske staje i pokriven prostor za jahanje i treninge. Uz profesionalne jahače prostor je na raspolaganju i turističkim posjetiteljima u vidu škole jahanja, vožnje fijakerom ili turističkog jahanja. U kompleksu se nalazi i Muzej povijesti konjičkog sporta koji je izgrađen u obliku potkovice, galerija umjetničkih slika i nekadašnji kaštel obitelji **Törley**. Stalna postavka Muzeja prati vrijeme od

nastanka ergele, opremu od rimskog doba, važne dekrete koji su utjecali na sudbinu konjarstva, a tu su i kočije, preparirane životinje i sav prateći konjski pribor. Cijeli kompleks je u znaku konja, tako da ne čudi što će vas već na ulazu dočekati statua Jadrana, najpoznatijeg grla s ergela, koja je napravljena u prirodnoj veličini.

Leti, pliva, gmiže

Kada završite obilazak ergele i druženje s konjima, odlično će vam doći opuštanje uz vodu. U neposrednoj blizini ergele nalazi se akumulacijsko jezero, formirano u dolini rijeke Krivaje za potrebe navodnjavanja poljoprivrednih površina ali je jezero privuklo brojne posjetitelje, pa je vremenom preraslo svoju namjenu. Danas se na obali jezera nalazi štrand, uređena plaža, sportski tereni, kafići i jezerska čarda. Jezero je bogato ribom, pa su i ribolovci česti gosti na ovoj jezerskoj oazi, a društvo im prave šaran, som, smuđ, amur i druga bijela riba.

Park prirode Zobnatica je dom rijetkim vrstama vodozemaca, gmizavaca i sisavaca, a na ovom području je zabilježeno oko 150 vrsta ptica, od kojih se polovina ovdje gnijezdi, a Zobnatica dobija status nacionalnog značaja za ptice. Prava jedna oaza prirode i života.

Nekoga će privući podatak da je riječ o najtrofejnijoj ergeli iz razdoblja bivše Jugoslavije, nekoga će privući jezero, muzej, ptice, kupanje ili vjetrenjača koja pruža poseban ugođaj, ali će svi uživati u danu na koji nas Zobnatica zove.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
ЈКП "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

FESTIVAL
HRVATSKIH DUHOVNIH
PJESAMA U SUBOTICI

HOSANA FEST 2017

"PUNINA ZAKONA JEST LJUBAV"
RIM 13.10

9.9.2017.
20 SATI
SUBOTICA
HALA SPORTOVA
200 DINARA-20 KUNA

CrnMedia

